

ΠΑΔΑ | ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ | ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΚΑΡΔΑΤΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

[ΑΜ.:18675104]

Μελέτη επανάχρησης ξενοδοχειακής μονάδας στο Ναύπλιο
ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Ακαδημαϊκή Υπότροφος Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

ΑΘΗΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2023

ΠΑΔΑ | ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ | ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Μελέτη επανάχρησης ξενοδοχειακής μονάδας στο Ναύπλιο

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΜΕΛΗ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΑ

Ακαδημαϊκή Υπότροφος Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

ΦΡΑΓΚΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ

Επικουρη Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

ΔΡ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ ΖΩΗ

Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής

ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των απαιτήσεων του προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών για τη λήψη του πτυχίου του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής.

Ο κάτωθι υπογεγραμμένος ΚΑΡΔΑΤΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ του ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ με αριθμό μητρώου 18675104, φοιτητής του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής,

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ό,τι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την εκπόνησή της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επιπλέον, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς, είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από εμένα και μόνο εμένα και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας, τόσο δικής μου όσο και του ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρου ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.

Καρδάτος Χαράλαμπος

Περιεχόμενα

Περίληψη	05
1. Ναύπλιο	06
1.1 Τοποθεσία	07
1.2 Ιστορία	08
1.3 Σήμερα	10
1.4 Τοπίο και Κλίμα	11
1.5 Ιστορικές τοποθεσίες	12
1.6 Σημεία Ενδιαφέροντος	14
2. Τα ξενοδοχεία «ΞΕΝΙΑ»	16
2.1 Το Πρόγραμμα του Ε.Ο.Τ.	16
2.2. Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός	17
2.3 Τα ΞΕΝΙΑ σήμερα	19
3. Το ΞΕΝΙΑ Ακροναυπλίας	20
3.1 Τοποθεσία	20
3.2 Το ξενοδοχείο	21
3.3 Σήμερα	35
4. Κεντρική Ιδέα	43
5. BASTION	45
Βιβλιογραφία	94
Πηγές Εικόνων	96

Περίληψη

Κεντρικός άξονας της διπλωματικής εργασίας είναι η αναθεώρηση και η “ανάσταση”, κατά μία έννοια, ενός ιστορικού κτιρίου, που δεν είναι άλλο από το Ξενία του Ναυπλίου. Σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Ιωάννη Τριανταφυλλίδη το 1961 λειτουργησε έως τα τέλη της δεκαετίας του '80, φιλοξενώντας στους χώρους τους ένα ολόκληρο κομμάτι ιστορίας.

Μετά το πέρας της αίγλης του, το κτίριο μεταμορφώθηκε σε ένα άψυχο κέλυφος, ένα κέλυφος όμως που ο ήχος της σιωπής του είναι εκκωφαντικός. Έπειτα από αρκετά χρόνια εγκατάλειψης, το ξενοδοχείο συστήνεται στο κοινό με νέα ταυτότητα, συνυφασμένη πάντα με τις ανάγκες της σύγχρονης πραγματικότητας. Είναι πλέον έτοιμο να γράψει ακόμη ένα κεφάλαιο στην ήδη πλούσια ιστορία του.

Ο φέροντας οργανισμός μένει ίδιος και λειτουργεί ως χρονοκάψουλα, ενώ ο νέος σχεδιασμός του, αν και αρκετά γεωμετρικός, τον εντάσσει αρμονικά με τον περιβάλλοντα φυσικό και ιστορικό χώρο, χωρίς βίαιες παρεμβάσεις σε αυτόν. Οι εμφανείς επιρροές από την ναυτιλία αλλά και τον μοντερνισμό γενικότερα, μετατρέπουν το νέο ξενοδοχείο από απλό ταξιδιωτικό προορισμό, στο ταξίδι το ίδιο...

[1]

1. Ναύπλιο

Το Ναύπλιο ή Ανάπλι αποτελεί έδρα του δήμου Ναυπλιέων και πρωτεύουσα του νομού Αργολίδας. Είναι το πλέον σημαντικό λιμάνι της ανατολικής Πελοποννήσου, ενώ φιλοξενεί ως δήμος περί τις 32.500 κατοίκους, σύμφωνα με την απογραφή του 2021[1], εκ των οποίων οι 14.000 περίπου βρίσκονται εντός Ναυπλίου. Υπήρξε πρωτεύουσα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους κατά τα έτη 1827-1834, γι' αυτό και φέρει πλούσιο ιστορικό φορτίο. Το κέντρο της πόλης έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός οικισμός.

1.1 Τοποθεσία

Το Ναύπλιο ανήκει στην περιφερειακή ενότητα Αργολίδας, η οποία βρίσκεται στην ανατολική Πελοπόννησο. Έχει χτιστεί στο νοτιοανατολικό άκρο του Αργολικού κάμπου, πάνω στον αργολικό κόλπο, σε υψόμετρο 5 χιλιομέτρων από την επιφάνεια της θάλασσας και καταλαμβάνει μια έκταση 34 περίπου τετραγωνικών χιλιομέτρων σε σύνολο 388 τετραγωνικών χιλιομέτρων του δήμου [2]. Η θέση της πόλης είναι προνομιακή αφενός λόγω της ύπαρξης του λιμανιού της, το οποίο έχει διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της περιοχής, μα κι αφετέρου λόγω της εύφορης γης του Αργολικού κάμπου.

Η αρπαγή της Αμμώνης, Coypel Noël, (1628-1707)

1.2 Ιστορία

Αρχαιότητα

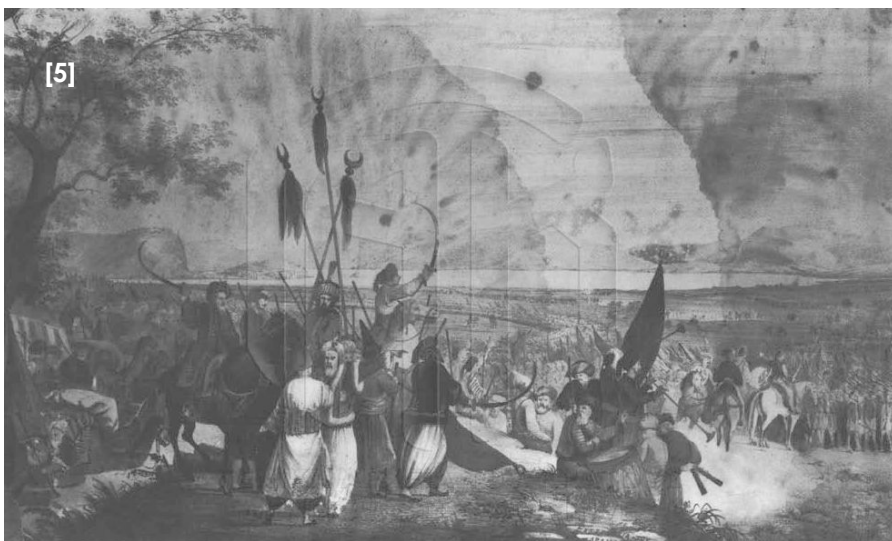
Κατά την ελληνική μυθολογία, ο γιός του θεού Ποσειδώνα και της Δαναΐδας Αμμώνης, Ναύπλιος, ίδρυσε τη Ναυπλία στο σημείο αυτό κι έγινε ο πρώτος οικιστής της [3]. Αναφορές από τη συμμετοχή της στην Αργοναυτική εκστρατεία και τον Τρωικό πόλεμο, καθώς και αρχαιολογικά ευρήματα επιβεβαιώνουν την ύπαρξή της κατά την προϊστορική εποχή και τα μυκηναϊκά χρόνια. Βέβαια το Ναύπλιο βρισκόταν υπό τη σκιά των Μυκηνών κι έπειτα του Άργους, το οποίο αξιοποιούσε την πόλη ως λιμάνι του από τον 7ο π.Χ. αιώνα [4].

Βυζαντινή Περίοδος

Η περιοχή παρήκμασε κατά τα ρωμαϊκά χρόνια, όμως άρχισε να αναπτύσσεται την εποχή του Βυζαντίου. Από τον 11ο αιώνα, αναδείχθηκε σε εμπορικό κέντρο με εξέχουσα σημασία, ώσπου πέρασε το 1212 στα χέρια των Φράγκων και μετέπειτα, το 1388 των Ενετών, για να φτάσει στην απόλυτη ακμή. Οι τελευταίοι, μάλιστα, έδειξαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την επέκταση και την οχύρωσή της, αναδεικνύοντας σε μία από τις σημαντικότερες πόλεις της Πελοποννήσου [5]. Γι' αυτούς ήταν η "Naroli di Romania", δηλαδή η «Νάπολη της Ανατολής» [6]. Έργα της πρώτης περιόδου της Ενετοκρατίας αποτελούν το κάστρο των Τόρων, το Μπούρτζι, καθώς και το σημερινό ιστορικό κέντρο του Ναυπλίου, αφού μέχρι τότε η πλειονότητα των κατοίκων ζούσε στην περιοχή της Ακροναυπλίας.

Απεικόνιση του Ναυπλίου, από τον Ενετό Τζάκομο Φράνκο (1590)

Τούρκοι στην πεδιάδα του Ναυπλίου και του Άργους, Αλέξανδρος Ησαΐας Σ.

Η δολοφονία του Καποδίστρια στις 27 Σεπτεμβρίου 1831, Διονύσιος Τσόκος, 1850

Τουρκοκρατία

Το 1540 ξεκίνησε η πρώτη περίοδος Τουρκοκρατίας στο Ναύπλιο, κατά την οποία η πόλη αποτελούσε την πρωτεύουσα της Πελοποννήσου κι απολάμβανε αρκετά προνόμια. Η περίοδος αυτή τερματίστηκε το 1686, οπότε σηματοδοτείται η έναρξη της δεύτερης φάσης της Ενετοκρατίας, η οποία αποτέλεσε και τη λαμπρότερη στιγμή για την πόλη. Το Ανάπλι μετατρέπεται σε πρωτεύουσα του Βασιλείου του Μορέως, ενώ η αρχιτεκτονική συμβολή των κατακτητών είναι σπουδαία. Τα χρόνια αυτά ολοκληρώνεται η οχύρωση του Παλαμηδίου, το σημαντικότερο έργο της περιόδου, ενώ είναι έντονη η οικοδομική δραστηριότητα (7). Η πόλη αρχίζει να παρακμάζει όταν περιέρχεται για δεύτερη φορά στα χέρια των Τούρκων το 1715, μα κυρίως όταν ο πασάς μεταφέρει την έδρα του στην Τρίπολη.

Η νέα πρωτεύουσα

Στις 30 Νοεμβρίου 1822, οι Έλληνες επαναστάτες κατορθώνουν να καταλάβουν το Παλαμήδι [8]. Έκτοτε ξεκινά και πάλι η ανοδική πορεία της πόλης, η οποία κορυφώνεται το 1827, όταν η πρωτεύουσα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους μεταφέρεται από την Αίγινα στο Ναύπλιο. Στις αρχές του 1828 φτάνει στη νέα πρωτεύουσα και ο κυβερνήτης του ελληνικού κράτους, Ιωάννης Καποδίστριας, ο οποίος όμως δολοφονείται στις 27 Σεπτεμβρίου 1831 έξω από τον ναό του Αγίου Σπυρίδωνα. Έτσι, η πόλη και οι κάτοικοί της υποδέχονται τον Ιανουάριο του 1833 τον πρώτο βασιλιά της Ελλάδας, τον Βαυαρό Όθωνα, ο οποίος όμως αποφασίζει τον επόμενο χρόνο να μεταφέρει την πρωτεύουσα του κράτους στην Αθήνα. Λίγο πριν από την παρακμή της πόλης, δεδομένης της ανάδειξης νέων εμπορικών δρόμων και της αξιοποίησης των λιμανιών της Κορίνθου, του Γυθείου και του Πειραιά, το Ναύπλιο πρωταγωνίστησε στα Ναυπλιακά, μια επανάσταση κατά του Όθωνα τον Φεβρουάριο του 1862. Έκτοτε αποτελεί μια επαρχιακή πόλη με πλούσια ιστορία και αρχιτεκτονική.

1.3 Σήμερα

Σήμερα το Ναύπλιο και το Άργος αποτελούν τα κυριότερα εμπορικά, οικονομικά, πολιτιστικά και διοικητικά κέντρα του νομού Αργολίδας, με το πρώτο να διαθέτει και το μοναδικό λιμάνι του νομού, από το οποίο διακινούνται αγροτικά προϊόντα. Παράλληλα, έχει αναδειχθεί σε ένα από τα δημοφιλέστερα τουριστικά θέρετρα και πόλο έλξης τουριστών τόσο από την Ελλάδα όσο κι από το εξωτερικό. Οι κάτοικοι της Αττικής και της Πελοποννήσου το προτιμούν ακόμα και για μονοήμερες εξορμήσεις λόγω της μικρής απόστασής του από την πρωτεύουσα -μόλις 140 χιλιόμετρα- και τα αστικά κέντρα της δεύτερης.

Η μορφή της πόλης, άλλωστε, είναι τέτοια που κατορθώνει να προσελκύσει ταξιδιώτες όλες τις εποχές του χρόνου, αφού αφενός διαθέτει φυσική ομορφιά και εξαιρετικές ακρογιαλιές κι αφετέρου προσφέρει τη δυνατότητα για περπάτημα στα γραφικά της σοκάκια. Κατ' επέκταση η περιοχή βρίθκει ξενοδοχειακών μονάδων και καταστημάτων εστίασης, γεγονός που επιβεβαιώνει και την τουριστική της ανάπτυξη [9]. Αρκετοί είναι και οι κάτοικοι που απασχολούνται σε δομές και επαγγέλματα σχετικά με τον τουρισμό, ενώ ταυτόχρονα το εύφορο έδαφος συνδράμει στην ανάπτυξη της γεωργίας στην περιοχή.

1.4 Τοπίο και Κλίμα

Η πόλη είναι χτισμένη πάνω στον Αργολικό κάμφο. Πρόκειται για μια προσχωσιγενή πεδιάδα, η οποία δημιουργήθηκε από τον ποταμό Ίναχο και αποτελεί μια από τις πιο εύφορες εκτάσεις όλου του γεωγραφικού διαμερίσματος της Πελοποννήσου [11]. Ως εκ τούτου, η καλλιέργεια εσπεριδοειδών, ελαιόδεντρων, λαχανικών, ροδακινιών και αχλαδιών είναι συνήθης στην περιοχή.

Τον αρχικό πυρήνα της πόλης αποτελεί η Ακροναυπλία, μια χερσόνησος με τρία επίπεδα, κατοικημένη από την προϊστορική εποχή, στην οποία ήταν χτισμένη κατά την αρχαιότητα η ακρόπολη του Ναυπλίου. Το ιστορικό κέντρο της πόλης βρίσκεται βόρεια της, ενώ στους πρόποδες της συναντά κανείς τον Ψαρομαχαλά, την παλαιότερη συνοικία της πόλης, η οποία χρονολογείται από τον 13ο αιώνα και σώζεται ως σήμερα. Βορειότερα εντοπίζεται η Πλατεία Συντάγματος, μία εκ των δύο σημαντικότερων της πόλης λόγω των κτιρίων που βρίσκονται σε αυτήν. Ανάμεσά τους συγκαταλέγονται το Αρχαιολογικό Μουσείο, το Βουλευτικό, το τζαμί Τριανόν και το κτίριο της Εθνικής Τράπεζας. Ανατολικά της βρίσκεται η Πλατεία των Τριών Ναυάρχων, εξίσου σημαντική, η οποία φιλοξενεί το Δημαρχείο και το ταφικό μνημείο του Δημήτριου Υψηλάντη, ενώ στο σημείο αυτό βρισκόταν παλαιότερα και το Κυβερνείο του Ιωάννη Καποδίστρια [12].

Το κλίμα του Ναυπλίου, αλλά και εν γένει της Αργολίδας, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί τυπικό μεσογειακό, αν και παρουσιάζονται αισθητές διαφορές εντός του νομού. Εν προκειμένω το Ναύπλιο διαθέτει αφενός θερμά και ξηρά καλοκαίρια κι αφετέρου ήπιους και δροσερούς χειμώνες. Συχνές είναι και οι έντονες αλλά σύντομες βροχοπτώσεις, ιδιαίτερα την περίοδο μεταξύ Οκτωβρίου-Απριλίου. Παράλληλα, είναι σύνηθες το φαινόμενο της πρωινής πάχνης, το οποίο προκύπτει από την αυξημένη υγρασία, δημιουργώντας ένα έντονα ομιχλώδες τοπίο στην περιοχή [13].

[8]

1.5 Ιστορικές τοποθεσίες

Αρχαία τείχη, μεσαιωνικά κάστρα, οθωμανικές κρήνες, νεοκλασικά κτίρια είναι μόνο μερικά από τα αρχιτεκτονικά μνημεία-κοσμήματα της πόλης, τα οποία στέκουν ως παρακαταθήκη της ιστορίας του Ναυπλίου και υποδέχονται μεγαλοπρεπώς τους επισκέπτες του. Η αρχιτεκτονική του κέντρου, αν και φαινομενικά αποτελεί συνονθύλευμα διαφορετικών τεχνικών και τεχνοτροπιών, εν τούτοις αντανακλά την εξέλιξη της πόλης σε ένα ομοιογενές και αρμονικό σύνολο. Σε αυτό έχει συμβάλει και η προσπάθεια κάποιων αρχαιολόγων και κατοίκων να διαφυλάξουν αυτόν τον ιδιαίτερο χαρακτήρα της πόλης τους, αρχής γενομένης από το 1962, έτος κατά το οποίο το ιστορικό κέντρο κρίθηκε διατηρητέο, παρά το γεγονός ότι έχουν εντοπιστεί παρατυπίες στην ογκοπλασία καθώς και κακή εφαρμογή της αποκατάστασης κτιρίων [14].

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν τα παρακάτω κτίρια, τα οποία προέρχονται από διαφορετικές χρονικές-ιστορικές περιόδους και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από αρχιτεκτονικής άποψης:

- Το Αρχαιολογικό Μουσείο: κτίριο ενετικής αρχιτεκτονικής με τοξοστοιχίες που δημιουργούν στοές.
- Το Τριανόν: τζαμί της πρώτης οθωμανικής περιόδου με ορθογωνική κάτοψη, οκταγωνικό τρούλο, τοιχοποιία από πελεκημένους λίθους ανάμεσα στους οποίους παρεμβάλλονται οπτόπλινθοι.
- Το Βουλευτικό: που φιλοξένησε την πρώτη βουλή, αλλά ήταν οθωμανικό τέμενος της δεύτερης οθωμανικής περιόδου, το οποίο επισκευάστηκε το 1825. Διαθέτει ογκώδη ημισφαιρικό τρούλο και ισόδομη λαξευτή τοιχοποιία.
- Το Δημαρχείο: χτισμένο το 1857 με σκοπό να φιλοξενήσει το Γυμνάσιο της περιοχής. Ο δεύτερος όροφος προστέθηκε το 1893 [15].
- Το Πολεμικό Μουσείο: κτίριο του δεύτερου μισού του 18ου αιώνα κατασκευασμένο με λιθοδομή.

1.6 Σημεία Ενδιαφέροντος

Το Ναύπλιο, όπως έχει προαναφερθεί, αποτελεί πόλο έλξης εκατοντάδων τουριστών ετησίως. Πρόκειται, άλλωστε, για μια πόλη η οποία δε σου επιτρέπει να πλήξεις, δεδομένου ότι απαρτίζεται από πλήθος ιστορικών μνημείων, που αξίζουν τον χρόνο και την προσοχή του επισκέπτη.

Παλαμήδι και Μπούρτζι

Ξεκινώντας από τα διασημότερα, το Παλαμήδι και το Μπούρτζι είναι τα δύο σημαντικότερα φρούρια της πόλης. Το πρώτο, χτισμένο στον ομώνυμο λόφο σε υψόμετρο 216 μέτρων από το 1714, εξυπηρετούσε τις στρατιωτικές και ναυτικές ανάγκες των Βενετών. Οι οκτώ αλληλοϋποστηριζόμενοι προμαχώνες του συνδέονται μεταξύ τους με τείχη, καθένας ωστόσο παραμένει αυτοτελής για την καλύτερη άμυνα των υπολοίπων. Το κάστρο συνδέεται με την πόλη με κλιμακωτή άνοδο, κατασκευασμένη κατά την περίοδο του Όθωνα, η οποία προσμετρά 857 σκαλοπάτια κι όχι 999, όπως υποστηρίζουν λαϊκοί μύθοι [16].

Από την άλλη, το Μπούρτζι αποτελεί επί της ουσίας ένα θαλάσσιο φρούριο, χτισμένο στη νησίδα των Αγίων Θεοδώρων το 1473, 400 μέτρα από τον μόλο του λιμανιού. Το 1502 οχυρώθηκε με τον οκταγωνικό του πύργο και τον ημικυκλικό προμαχώνα, στον οποίο έδεναν μια ογκώδη αλυσίδα που έφτανε ως την Ακροναυπλία προστατεύοντας την είσοδο του λιμανιού. Το Μπούρτζι λειτούργησε ως φρούριο ως το 1865. Έκτοτε είχε ποικίλες λειτουργίες, καθώς αξιοποιήθηκε αρχικά ως τόπος διαμονής των δήμενων που πραγματοποιούσαν τις εκτελέσεις των θανατοποινιτών φυλακισμένων του Παλαμηδίου, ως πολυτελές ξενοδοχείο για διακεκριμένες προσωπικότητες και εν τέλει ως συνεδριακός και πολιτιστικός χώρος, χρήση που συνεχίζεται ως σήμερα [17]. Η προσέγγιση προς αυτό γίνεται με караβάκια από το λιμάνι του Ναυπλίου και η διαδρομή διαρκεί μόλις δέκα λεπτά [18].

[13]

Η Ακροναυπλία

Το κάστρο των Τόρων και ο προμαχώνας Γρίμανι αποτελούν άλλη μια ομάδα αξιοσημείωτων τόπων επίσκεψης της Ακροναυπλίας, αφενός για το ιστορικό και αρχαιολογικό τους ενδιαφέρον κι αφετέρου για τη φυσική ομορφιά που προσφέρει το τοπίο, δεδομένου ότι η Ακροναυπλία έχει θέα στον Αργολικό κόλπο και στο Μπούρτζι. Αναλυτικότερες πληροφορίες για τη συγκεκριμένη περιοχή θα παρουσιαστούν σε επόμενη ενότητα [19].

2. Τα ξενοδοχεία «ΞΕΝΙΑ»

Η αλυσίδα ξενοδοχείων «Ξενία» εμφανίστηκε στην Ελλάδα τη δεκαετία του 1950 [22]. Στόχος της ήταν η ανάδειξη του φυσικού κάλλους της χώρας, αποσκοπώντας στην αύξηση του τουρισμού.

2.1 Το Πρόγραμμα του Ε.Ο.Τ.

Στο πλαίσιο της τόνωσης του ελληνικού τουρισμού, το κράτος προέβη στη χρηματοδότηση ενός γενικού προγράμματος για την προβολή και προώθηση της χώρας στο εξωτερικό, προκειμένου αυτή να αναδειχθεί σε τουριστικό προορισμό και να προσελκύσει επισκέπτες. Μέρος του προγράμματος αυτού ήταν τα ξενοδοχεία «Ξενία». Την εποπτεία είχε αναλάβει ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού [23] και το εγχείρημα υλοποιήθηκε κατά τα έτη 1953-1967.

Η προαναγγελία της κατασκευής των κρατικών ξενοδοχείων «Ξενία» περιλάμβανε την ανέγερση σύγχρονων ξενοδοχειακών μονάδων σε κείρια σημεία με αρχαιολογικό ενδιαφέρον ή φυσική ομορφιά. Οι εγκαταστάσεις αποτελούνταν, παράλληλα, από μωτέλ, τουριστικά περίπτερα και οργανωμένες παραλίες, διαμορφώνοντας επί της ουσίας ένα θελκτικό περιβάλλον για τον επισκέπτη. Το στοιχείο που είχε τεθεί ήταν διπτό: αφενός να παρέχονται πολλαπλές υπηρεσίες, ικανοποιώντας όχι μόνο έναν δεδομένο αριθμό ενοίκων, αλλά και επισκέπτες από την γύρω οικιστική περιοχή ή περαστικούς· αφετέρου να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον το οποίο θα είναι προσιτό ταυτόχρονα και στη μεσαία τάξη.

Συνολικά οικοδομήθηκαν 44 ξενοδοχεία «Ξενία» σε πολλαπλές περιοχές της ηπειρωτικής και νησιωτικής χώρας ως το 1967.

ΕΞΕΝΙΑ

ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑΙ ΜΟΝΑΔΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΣΑΙ ΔΙ
ΑΥΤΕΠΙΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΟΥ..

ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

[14]

ΙΘΑΚΗΝΗ: Ξενοδοχείον Α' κτίσιον, πλ. 16-17.

ΑΡΓΕΑ: Μονά Β' κτίσιον, πλ. 4-53.

ΑΧΕΛΩΟΣ: Όθκος σταθμός Β' κτίσιον, πλ. Άγριον (καύσης Σερπίτου).

ΦΑΔΡΙΝΑ: Ξενοδοχείον Β' κτίσιον, πλ. 1-15.

ΣΤΑΥΡΟΚΑΡΔΑ: Ξενοδοχείον Β' κτίσιον, πλ. Κισσός Τσαγκαράδος.

ΤΑΦΡΙΣΑ: Μονά Α' κτίσιον, πλ. 29-32.

ΑΡΧΟΝΤΑΥΛΙΑ: Ξενοδοχείον Β' κτίσιον, πλ. 2-88 (πλ. 1-67).

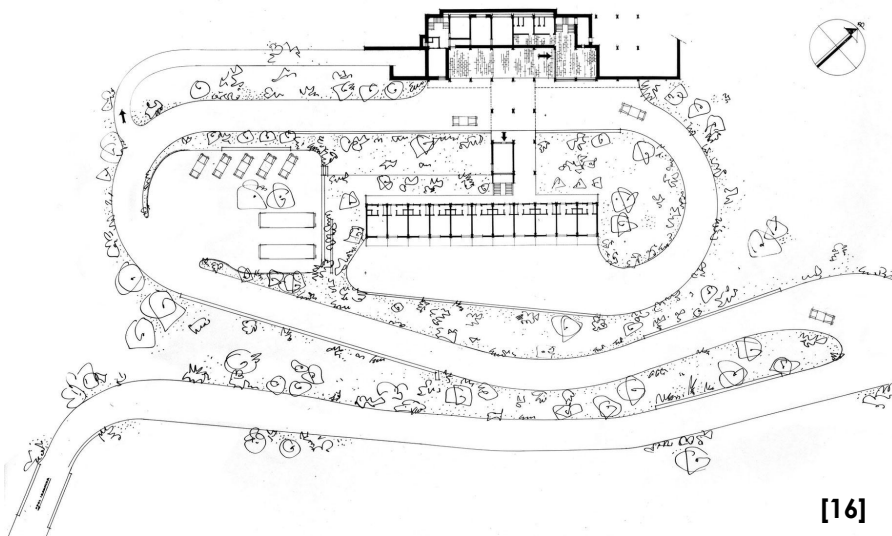
ΠΡΟΤΥΠΟΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΕΝΗ
ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΙΣ

ΚΡΑΤΗΣΕΙΣ ΔΩΜΑΤΙΩΝ ΔΙ
ΕΥΘΕΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΞΕΝΟΔΟ-
ΧΕΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΣΤΑΔΙΟΥ 4 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ.
23-111 - 23-116 / ΕΣΩΤΕΡ. 23

ΚΕΝΩΡΟΣ - ΕΣΩΤΕΡ. 14

ΣΑΒΑΤΩΝ, 8 Μαρτίου 1961

2.2 Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός

Τα έργα για την ανέγερση των ξενοδοχειακών μονάδων ξεκίνησαν όταν διευθυντής των τεχνικών υπηρεσιών του Ε.Ο.Τ. ήταν ο αρχιτέκτονας Χαράλαμπος Σφαέλλος (1950-1958), ενώ η δεύτερη φάση, που ολοκληρώνεται το 1967, φέρει τη σφραγίδα του κορυφαίου αρχιτέκτονα Άρη Κωνσταντινίδη, οποίος διατελούσε προϊστάμενος της υπηρεσίας μελετών. Διακεκριμένοι αρχιτέκτονες επιστρατεύτηκαν για να συνδράμουν την υλοποίηση του έργου, ανάμεσά τους ο Ιωάννης Τριανταφυλλίδης, ο Φίλιππος Βώκος, ο Δημήτρης Πικιώνης, ο Κώστας Κιτσίκης, ο Γιώργος Νικολετόπουλος, ο Κωνσταντίνος Σταμάτης, ο Διονύσιος Ζήβας και η Αικατερίνη Διαλεισμά [25].

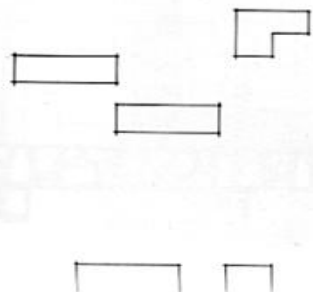
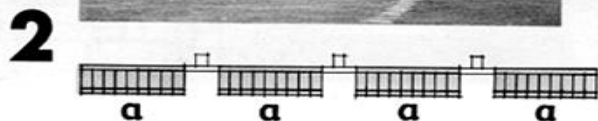
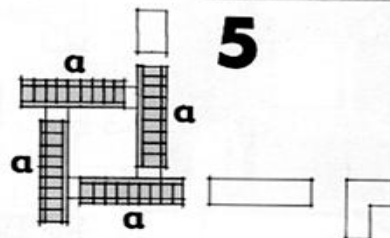
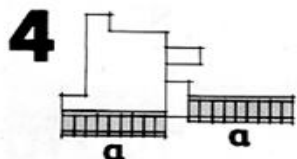
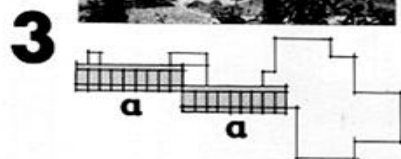
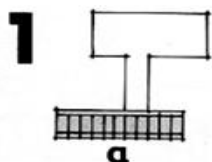
Ο αρχιτεκτονικός τους σχεδιασμός ξεκινά πρώτα με την επιλογή της τοποθεσίας. Αυτή πρέπει να βρίσκεται σε προνομιακή θέση όπου θα μπορεί να αναδεικνύει την φυσική ομορφιά του τοπίου της περιοχής. Το κτίριο θα πρέπει να εντάσσεται με το ανάγλυφο του εδάφους, τον προσανατολισμό του οικοπέδου και το κλίμα της περιοχής, χωρίς όμως να δείχνει ξένο σε αυτό αλλά να φαίνεται ότι ήταν πάντα εκεί. Παράλληλα μελετάται η προσαρμογή του νέου κτιρίου στην τοπική αρχιτεκτονική, μέσα από την ουσιαστική μελέτη της τοπικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής ως σύνθεση χώρων και όγκων.

Βασικά συνθετικά στοιχεία που ακολουθούνται κατά τον σχεδιασμό είναι: η διάκριση των κοινόχρηστων από τις πιο ιδιωτικές λειτουργίες, η διάταξη των όγκων ανάλογα με τη μορφολογία του εδάφους και τις ειδικές συνθήκες για προσανατολισμό, η προσπέλαση και η θέα, η χρήση του κανάβου, η σύνδεση του μέσα με το έξω σε ένα οργανικό σύνολο, η διαμόρφωση των υπαίθριων χώρων, η οργάνωση της όψης και η επιλογή του μεγέθους των ανοιγμάτων σύμφωνα με τη λειτουργία του εσωτερικού χώρου, η οργάνωση της κίνησης, ο μικρός αριθμός ορόφων, η χρήση της pilotis.

[17]

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΞΕΝΙΑ: α ΠΤΕΡΥΓΕΣ ΜΕ ΥΠΝΟΔΩΜΑΤΙΑ
 STANDARDIZATION IN XENIA HOTELS: BEDROOM WINGS

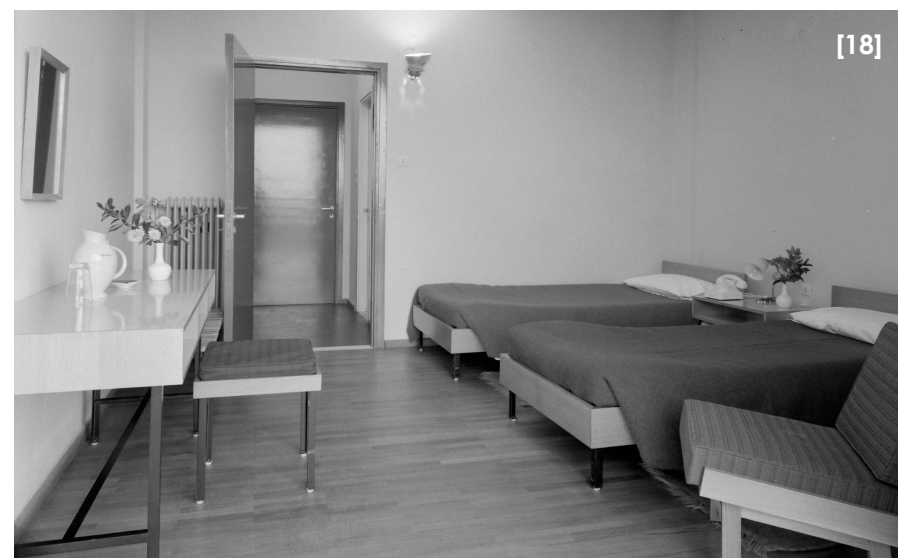
- 1 ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ / ΚΑΛΑΜΒΑΚΑ
- 2 ΠΑΛΗΟΥΡΙ / ΡΑΛΙΟΥΡΙ
- 3 ΟΛΥΜΠΙΑ (1) / ΟΛΥΜΠΙΑ (1)
- 4 ΠΟΡΟΣ / ΠΟΡΟΣ
- 5 ΟΛΥΜΠΙΑ (2) / ΟΛΥΜΠΙΑ (2)

Η τυπολογική οργάνωση και η τυποποίηση της κατασκευής περιλαμβάνει: την ταύτιση του λειτουργικού με τον κατασκευαστικό κάναβο, την τυποποίηση των όμοιων χώρων, την οργάνωση των δωματίων σε πτέρυγες, την τυποποίηση του δωματίου, την εφαρμογή τυποποιημένων κατασκευαστικών-οικοδομικών λεπτομερειών - τοίχοι, κουφώματα, διαχωριστικά, σκάλες, κιγκλιδώματα - για οικονομία και ταχύτητα στο σχεδιασμό και την κατασκευή.

Η επιλογή των υλικών είναι συνήθως ένας συνδυασμός σύγχρονων και παραδοσιακών υλικών που προσφέρει ο τόπος. Ο φέρων οργανισμός από μπετόν αρμέ επιτρέπει την τυποποίηση ορισμένων βασικών στοιχείων της κατασκευής.

Η επιλογή γινόταν για οικονομικούς και κατασκευαστικούς λόγους. Το οπλισμένο σκυρόδεμα έμενε συνήθως ανεπίχριστο ως έκφραση της ειλικρίνειας της κατασκευής. Οι τοίχοι πλήρωσης ήταν από επιχρισμένη οπτοπλινθοδομή. Υπάρχουν και περιπτώσεις όπου χρησιμοποιούνται πέτρινες λιθοδομές με τοπικό αρμολόγημα ή και επενδύσεις από πέτρα. Τα χρώματα που χρησιμοποιούνται είναι τα λεγόμενα Πολυγνώτια (το χονδροκόκκινο, η ώχρα, το λευκό, το μαύρο).

[18]

2.3 Τα ΞΕΝΙΑ σήμερα

Σήμερα οι περισσότερες ξενοδοχειακές μονάδες («Ξενία») έχουν εγκαταλειφθεί και αφεθεί έρμαιο στο πέρασμα του χρόνου, ενώ υπάρχουν και ελάχιστες που παραχωρήθηκαν σε ιδιώτες. Συγκεκριμένα, από τις 44 μονάδες που οικοδομήθηκαν, σήμερα βρίσκονται σε λειτουργία ούσες μισθωμένες μόνο οι έντεκα. Ωστόσο, οι παρεμβάσεις που έχουν σημειωθεί στην πλειονότητά τους έχουν αλλοιώσει την αίγλη τους. Τέτοιες περιπτώσεις αποτελούν τα «Ξενία» του Πόρου, του Μεσολογγίου, της Λάρισας και της Ηγουμενίτσας, ενώ αμφιλεγόμενα ήταν τα σχέδια για την Κω και τους Δελφούς [26]. Στις λαμπρές εξαιρέσεις φαίνεται πως ανήκουν αυτά της Ολυμπίας και του Βόλου, στα οποία έχουν γίνει θετικές παρεμβάσεις [27]. Είναι φανερό πως η συντήρηση και η ανακαίνισή τους κρίνεται κάτι παραπάνω από αναγκαία. Εντούτοις, προκειμένου να λειτουργήσουν αποτελεσματικά, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αρχικές μελέτες, καθώς και η ιστορία των κτιρίων σε συνάρτηση με τον περιβάλλοντα χώρο.

Είναι φανερό πως η συντήρηση και η ανακαίνισή τους κρίνεται κάτι παραπάνω από αναγκαία. Εντούτοις, προκειμένου να λειτουργήσουν αποτελεσματικά, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι αρχικές μελέτες, καθώς και η ιστορία των κτιρίων σε συνάρτηση με τον περιβάλλοντα χώρο.

[20]

3. Το ΞΕΝΙΑ Ακροναυπλίας

Από την πληθώρα των ξενοδοχειακών μονάδων «Ξενία», αντικείμενο μελέτης στην παρούσα εργασία είναι αυτό του Ναυπλίου, το οποίο συχνά εμφανίζεται και με το όνομα του λόφου στον οποίο έχει χτιστεί, αυτόν της Ακροναυπλίας.

3.1 Τοποθεσία

Η Ακροναυπλία είναι επί της ουσίας η ακρόπολη της αρχαίας πόλης του Ναυπλίου. Πρόκειται για μια βραχώδη χερσόνησο, η οποία βρίσκεται απέναντι από το θαλάσσιο κάστρο Μπούρτζι, στην είσοδο του Αργολικού κόλπου. Η θέα που προσφέρει είναι μοναδική, αφού συνδυάζει αυτή προς το Παλαμήδι, την παραλία της Αρβανιτιάς και τη θάλασσα από τη μία πλευρά και την Παλιά Πόλη από την άλλη [28]. Η πρόσβαση σε αυτή καθίσταται εφικτή από την Αρβανιτιά, μια ιστορική τεχνητή χαράδρα από τον βορρά, ή από την Πύλη του κάστρου των Τόρων, το οποίο χτίστηκε κατά την πρώτη περίοδο της Ενετοκρατίας [29]. Ήταν το τρίτο και λιγότερο από τα κάστρα της περιόδου αυτής στην περιοχή. Για την οχύρωσή του οικοδομήθηκε ο προμαχώνας Πέντε Αδέλφια, ενώ στη δεύτερη φάση της Ενετοκρατίας κατασκευάστηκε και ο προμαχώνας Grīmani.

Έκτοτε η Ακροναυπλία βρισκόταν πάντα σε δεύτερη μοίρα, μετά το κάστρο του Παλαμηδίου, ώσπου το 1829 ο Ιωάννης Καποδίστριας ανέλαβε τη συντήρησή της και μετέφερε σε αυτήν το κέντρο του στρατού της Πελοποννήσου, ενώ παράλληλα οικοδόμησε και στρατιωτικό νοσοκομείο εκεί [30]. Ως τις αρχές του 20ου αιώνα, το κάστρο της Ακροναυπλίας είχε συμπληρωθεί με στρατώνες και στρατιωτικές φυλακές, οι οποίες το 1926 στέγασαν τις φυλακές του Παλαμηδίου, ενώ από το 1937 μετατράπηκαν σε πολιτικές, κατόπιν εντολής του Ιωάννη Μεταξά. Οι συγκεκριμένες λειτούργησαν ως το 1960. Μέχρι το 1966 είχαν εκκενωθεί, οπότε κατά τη διάρκεια της Χούντας γκρεμίστηκαν, όπως και το νοσοκομείο, με σκοπό να καταληφθεί όλος ο αρχαιολογικός χώρος για την ανέγερση του δεύτερου ξενοδοχειακού συγκροτήματος «Ξενία Παλλάς» (1975) [31].

[21]

[22]

Προοπτικό σκίτσο του «Ξενία Παλλάς», (1975)

3.2 Το ξενοδοχείο

Το ξενοδοχείο εγκαινιάστηκε στις 18-06-1961 και είναι το δεύτερο Ξενία του Ε.Ο.Τ. στην πόλη του Ναυπλίου και αποτελεί έργο του Ιωάννη Τριανταφυλλίδη (1922-2009). Ο Ιωάννης Τριανταφυλλίδης γεννήθηκε το 1922 στο Γαλάτσι της Ρουμανίας. Στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στην Θεσσαλονίκη εγκαταστάθηκε το 1926. Σπούδασε στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Ε.Μ.Π. στη διάρκεια του 1940-1946. Το 1965 πήρε την υποτροφία της Γαλλικής Κυβέρνησης, ενώ το 1966 γίνεται διδάσκων της Πολυτεχνικής Σχολής του Α.Π.Θ. Επίσης ήταν επισκέπτης καθηγητής στις ΗΠΑ και αρχιτέκτονας στο Υπουργείο Ανοικοδόμησης.

Στη διάρκεια της καριέρας του επιτέλεσε υπεύθυνος αρχιτεκτονικών και πολεοδομικών μελετών της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας και συμμετείχε στις επιτροπές των πανελλήνιων διαγωνισμών για την αρχιτεκτονική. Τα Ξενία που σχεδίασε ήταν το Ξενία Ακροναυπλίας στο Ναύπλιο (1958) και το Ξενία Μεσολογγίου (1960) [32].

Οι εγκαταστάσεις του ξενοδοχείου τοποθετούνται 600 μέτρα από το λιμάνι του Ναυπλίου, πάνω στο παλαιό φρούριο των Τόρων. Σε αντιπαράθεση με τα υπόλοιπα Ξενία, όπου η τοποθέτησή τους πρέπει να γίνεται αρμονικά σε σχέση με το τοπίο, το Ξενία της Ακροναυπλίας τοποθετείται παράλληλα μόνο με τον τοίχο του φρουρίου και έτσι φαίνεται να επιβάλλεται σε αυτό και να το διαμορφώνει.

Ο καθарός παραλληλεπίπεδος όγκος του ξενοδοχείου, χαρακτηρίζεται κυρίως από 3 οριζόντιες πλάκες, ενώ αποκολλάται από το έδαφος με την χρήση της πυλωτής και εκτεταμένων ισόγειων επιφανειών υαλοστασίων, αποφεύγοντας έτσι τη δημιουργία ενός βαρέως όγκου πάνω στο βαρύ φρούριο [33]. Η τοποθεσία του είναι πλεονεκτική, καθώς η νότια πλευρά του διαθέτει άπλετη θέα προς την ανοιχτή θάλασσα, ενώ η βόρεια έχει φόντο την ιστορική πόλη του Ναυπλίου.

Η μελέτη των εσωτερικών επίπλων, όπως χαλιά, κουρτίνες, φωτιστικά σώματα, διακοσμητικά πλακίδια και άλλα έγινε από τον ίδιο τον αρχιτέκτονα. Ακολουθώντας την λογική των Ξενία κατά την οποία προωθεί την τέχνη, το ξενοδοχείο κοσμείται από τα έργα των ζωγράφων Βάσω Κατράκη και Ίρις Λογοθετοπούλου καθώς και του γλύπτη Κώστα Κλουβάτου [34]. Αξίζει να αναφερθεί πως κατά την κατασκευή του κτιρίου υπήρξαν αναπροσαρμογές στο σχεδιασμό του, όπως η αλλαγή στάθμης των επιπέδων και των κατασκευαστικών λεπτομερειών.

[25]

Το ξενοδοχειακό συγκρότημα αποτελείται από 3 όγκους. Ο κύριος γραμμικός όγκος περιλαμβάνει το λόμπι, το καθιστικό και την μεγάλη σάλα του εστιατορίου, ενώ στους υπόλοιπους δύο ορόφους μοιράζονται τα 58 δωμάτια. Ο δευτερεύων όγκος αποτελείται κυρίως από τους βοηθητικούς χώρους του προσωπικού, όπως γραφεία, κουζίνα, αποθήκες και μηχανοστάσιο.

Είσοδος και χώρος υποδοχής του
Ξενία Ναυπλίου

Χώρος Bar και Εστιατορίου του Ξενία Ναυπλίου

[32]

[33]

Ο τρίτος τετράγωνος όγκος πρόκειται για την πέργκολα, η οποία είναι ορατή από την νότια πλευρά του ξενοδοχείου και προτάσσεται έξω και πάνω από το τείχος του παλαιού φρουρίου, μένοντας ανεξάρτητη από την κύρια κτιριακή δομή.

[34]

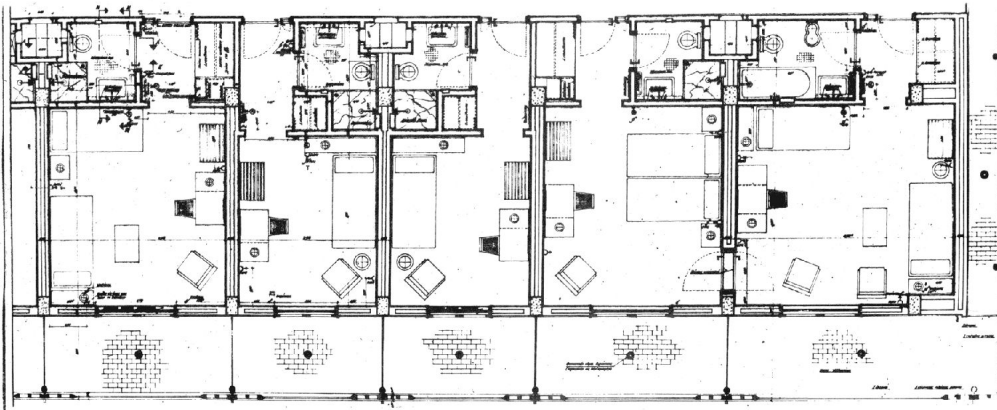

[36]

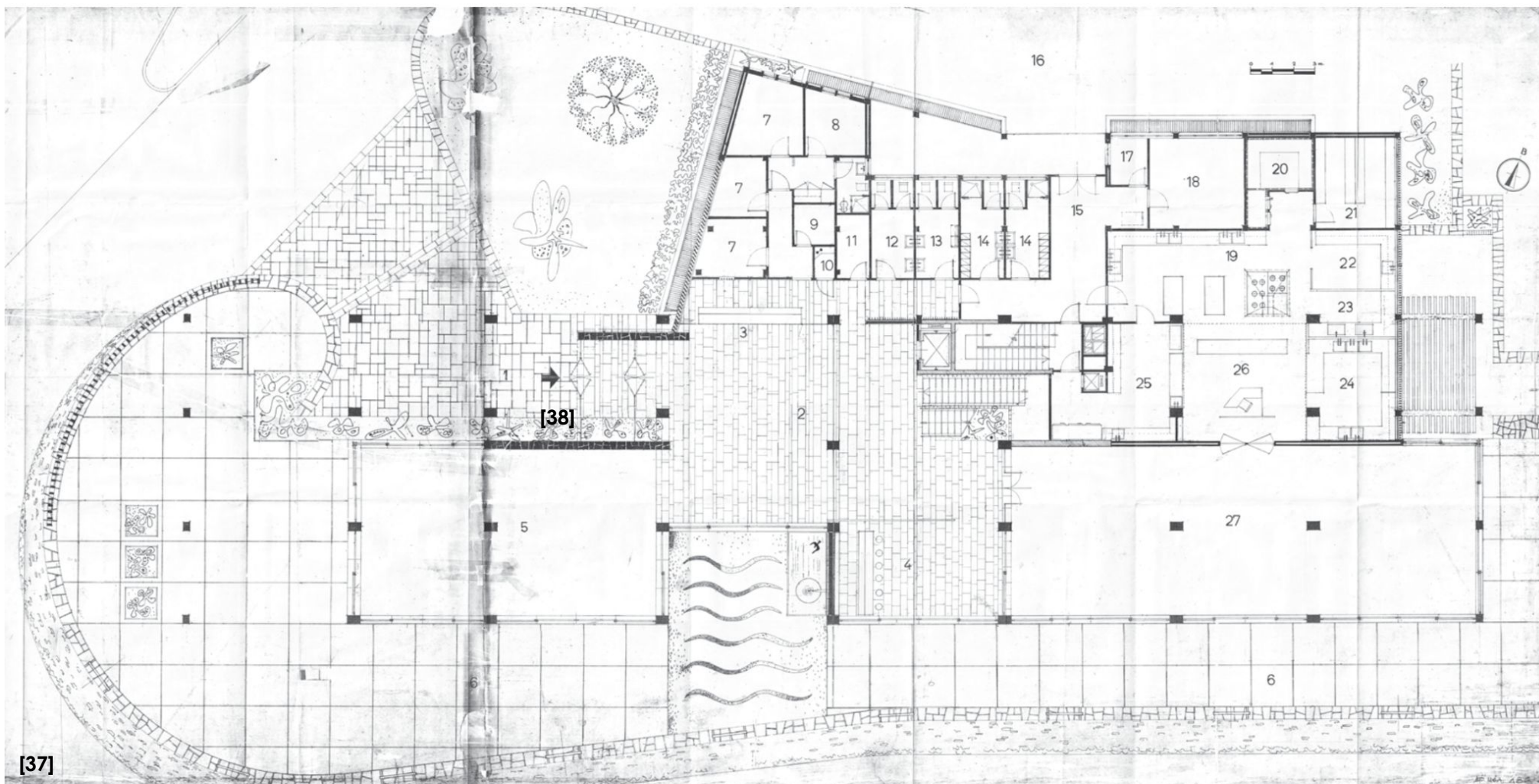

Κάτοψη υπνοδωματίων του Ξενία Ναυπλίου

[35]

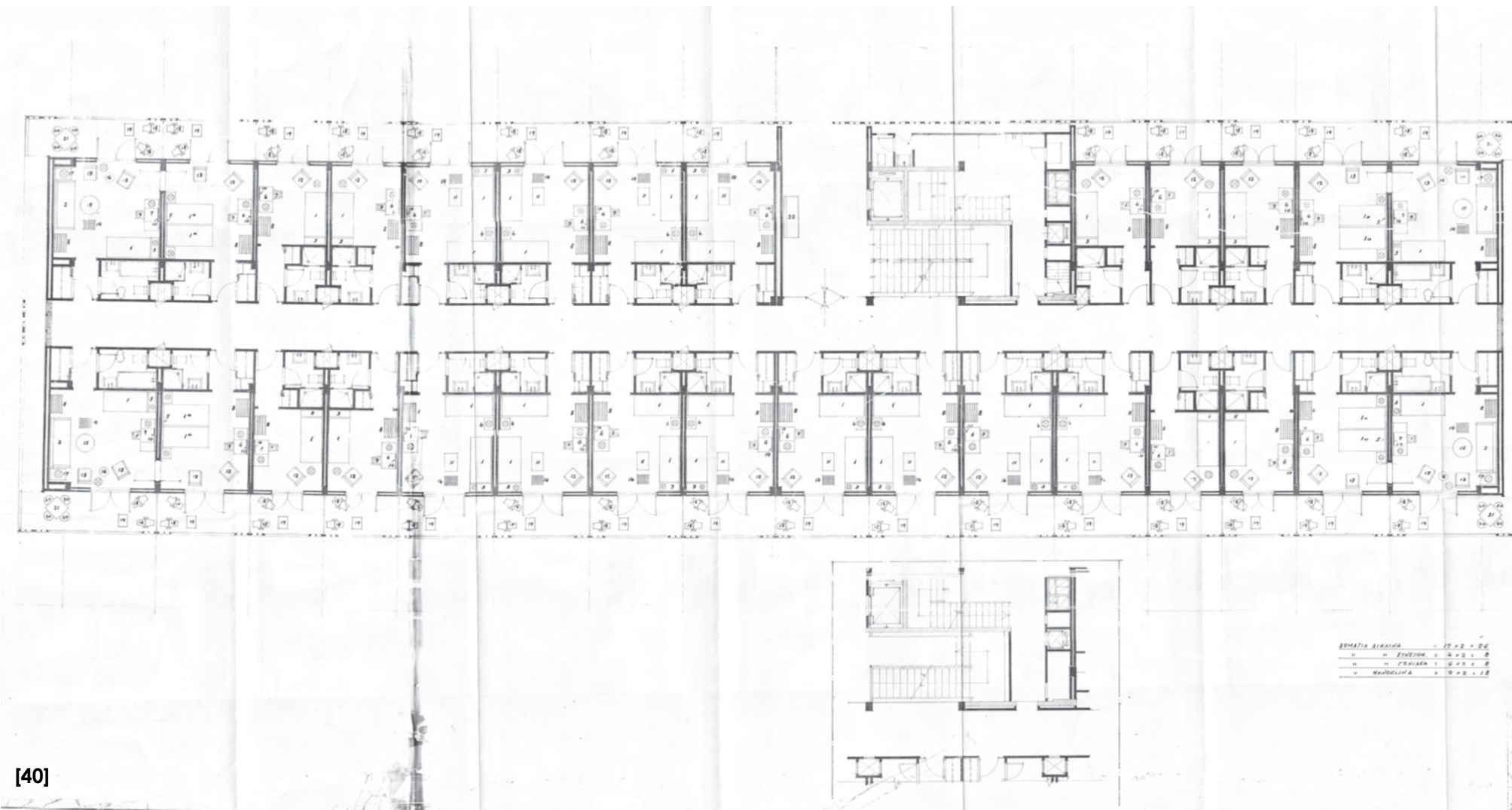

[37]

[38]

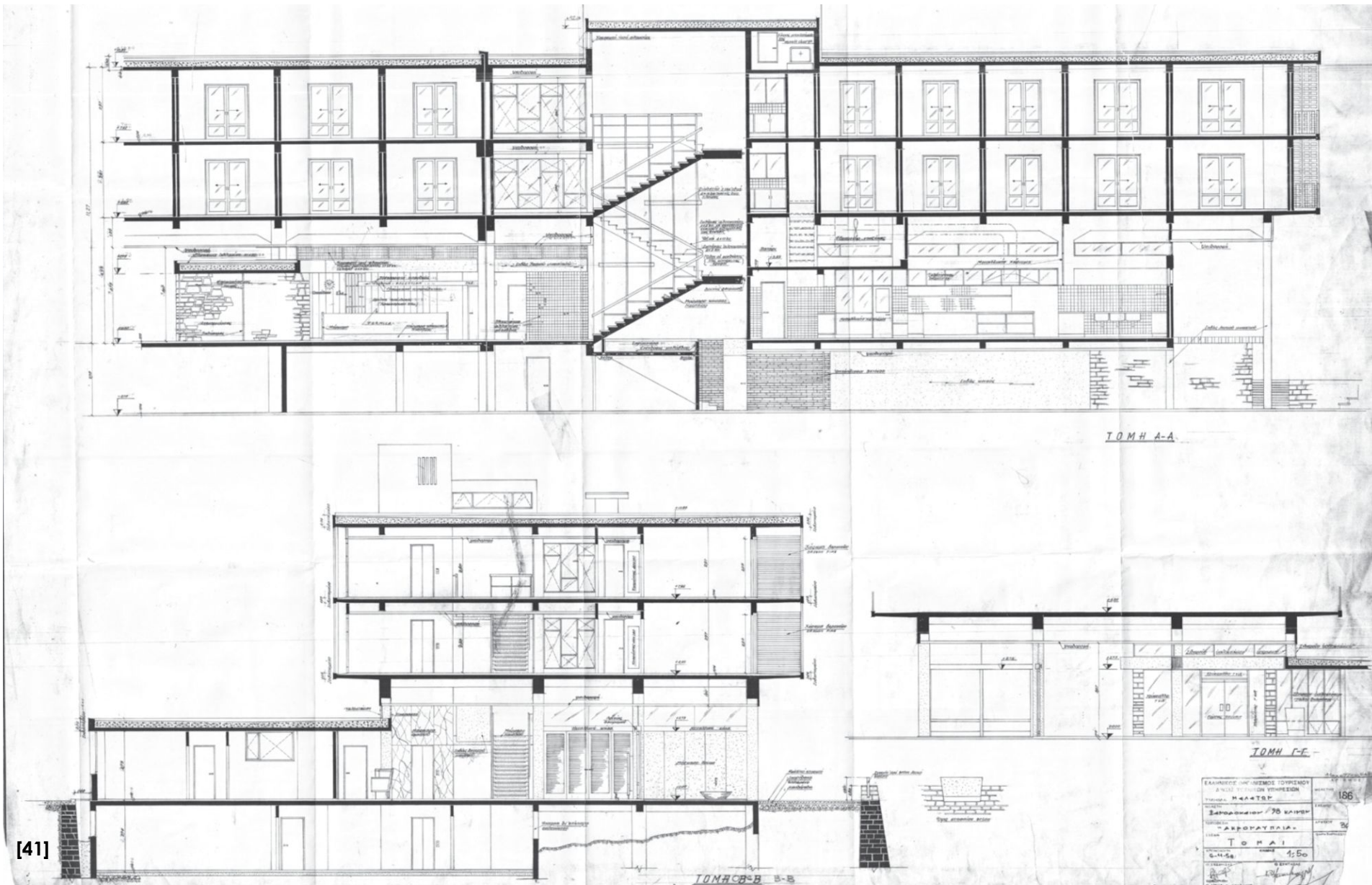
ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

[40]

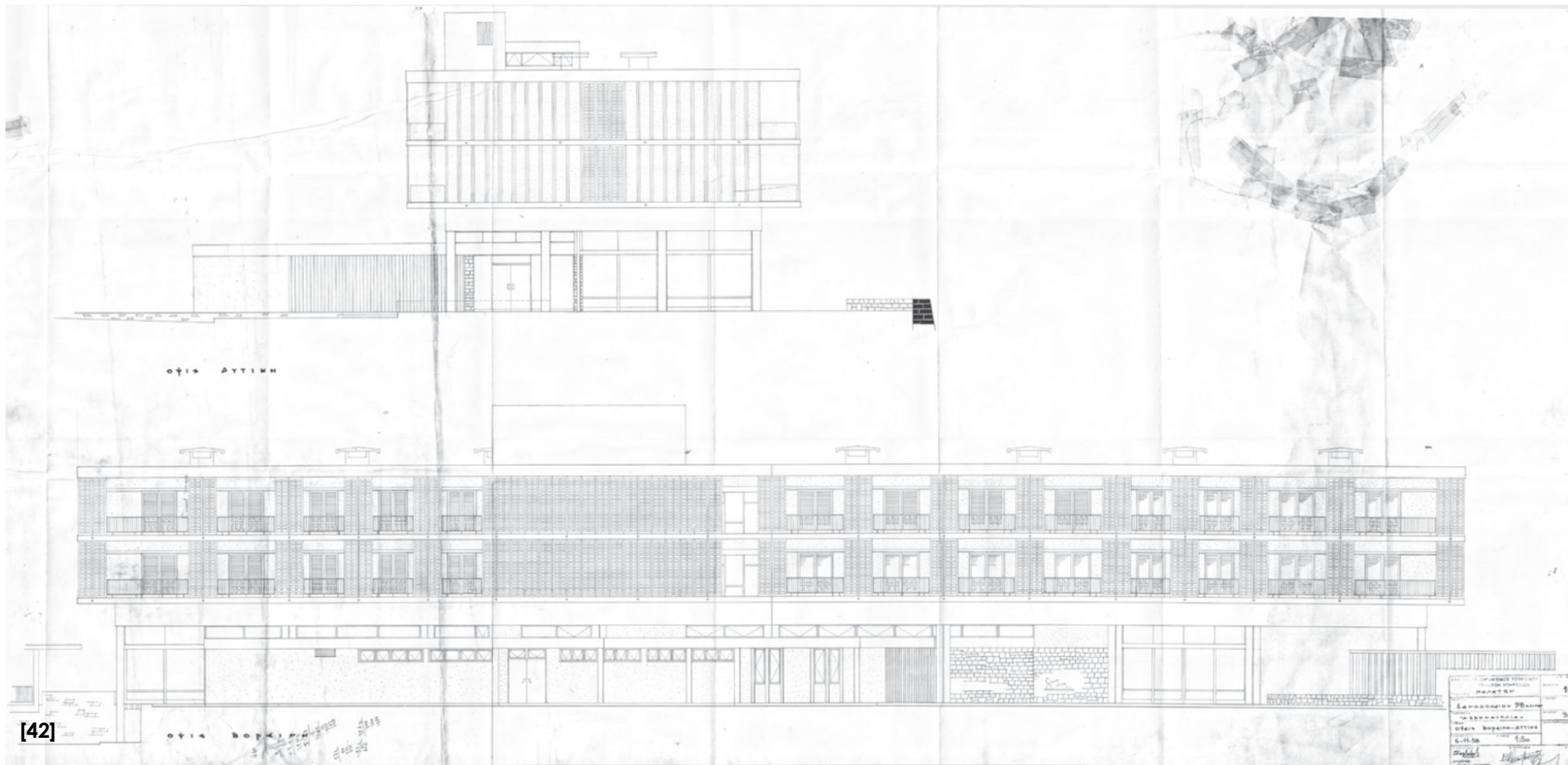
ΚΑΤΩΦΗ ΟΡΟΦΟΥ

[41]

TOMEΣ

ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

3.3 Σήμερα

Η αίγλη των τουριστικών εγκαταστάσεων του Ε.Ο.Τ. έφτασε στο τέλος της την δεκαετία του '80, καθώς δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στον συνεχή αυξάνοντα τουρισμό. Ως εκ τούτου πολλές ξενοδοχειακές μονάδες έκλεισαν, μια από αυτές ήταν και ο Ξενία της Ακροναυπλίας...

Το 2000 υπογράφηκε μισθωτήριο συμβόλαιο με την εταιρία «Αργολικός Ήλιος», για την αξιοποίηση των τριών μεγάλων ξενοδοχειακών μονάδων του Ναυπλίου. Σύμφωνα με τους όρους του μισθωτηρίου συμβολαίου, προβλέπονταν υποχρεωτικές εργασίες ανακαίνισης και εκσυγχρονισμού, χωρίς ριζικές αλλαγές στο παλιό Ξενία. Παρ' όλα αυτά, το 2005 εγκρίνεται η κατασκευή πισίνων στο υπόγειο και στο ισόγειο και απορρίπτεται η κατασκευή πισίνας στην ταράτσα. Παράλληλα επιβάλλεται η φύτευση των όψεων του ξενοδοχείου προς με την πόλη του Ναυπλίου με χαμηλού ύψους φυτά και η πλευρά του προς την Ακροναυπλία και την Αρβανιτιά με μεσαίου ύψους θαμνοειδή φυτά. Το 2007 διαβιβάζεται στο Κ.Α.Σ. μια εισήγηση για το χαρακτηρισμό του Ξενία ως μνημείο, δίχως ωστόσο να λαμβάνεται κάποια απόφαση, η οποία εκκρεμεί μέχρι και σήμερα. Το 2011, έπειτα από εισαγγελική παρέμβαση, έγιναν εργασίες καθαρισμού και απομάκρυνσης οικοδομικών υλικών, ενώ αποκλείστηκαν είσοδοι που αποτελούσαν κίνδυνο για τους κατοίκους της περιοχής [35].

Έχουν περάσει 23 χρόνια από την υπογραφή του μισθωτηρίου συμβολαίου και το Ξενία του Ναυπλίου εξακολουθεί να βρίσκεται σε ερειπώδη κατάσταση. Το κτίριο που κατασκευάστηκε αρχικά με στόχο την ενίσχυση του τουρισμού της χώρας, την ανάδειξη της αρχιτεκτονικής της καινοτομίας και του ελληνικού φυσικού τοπίου, παραμένει εγκαταλελειμμένο και ανεκμετάλλετο, συνεχίζοντας να υποβαθμίζει το παραθαλάσσιο φυσικό τοπίο και περισσότερο έντονα το αρχαιολογικό περιβάλλον της περιοχής στο οποίο εντάσσεται.

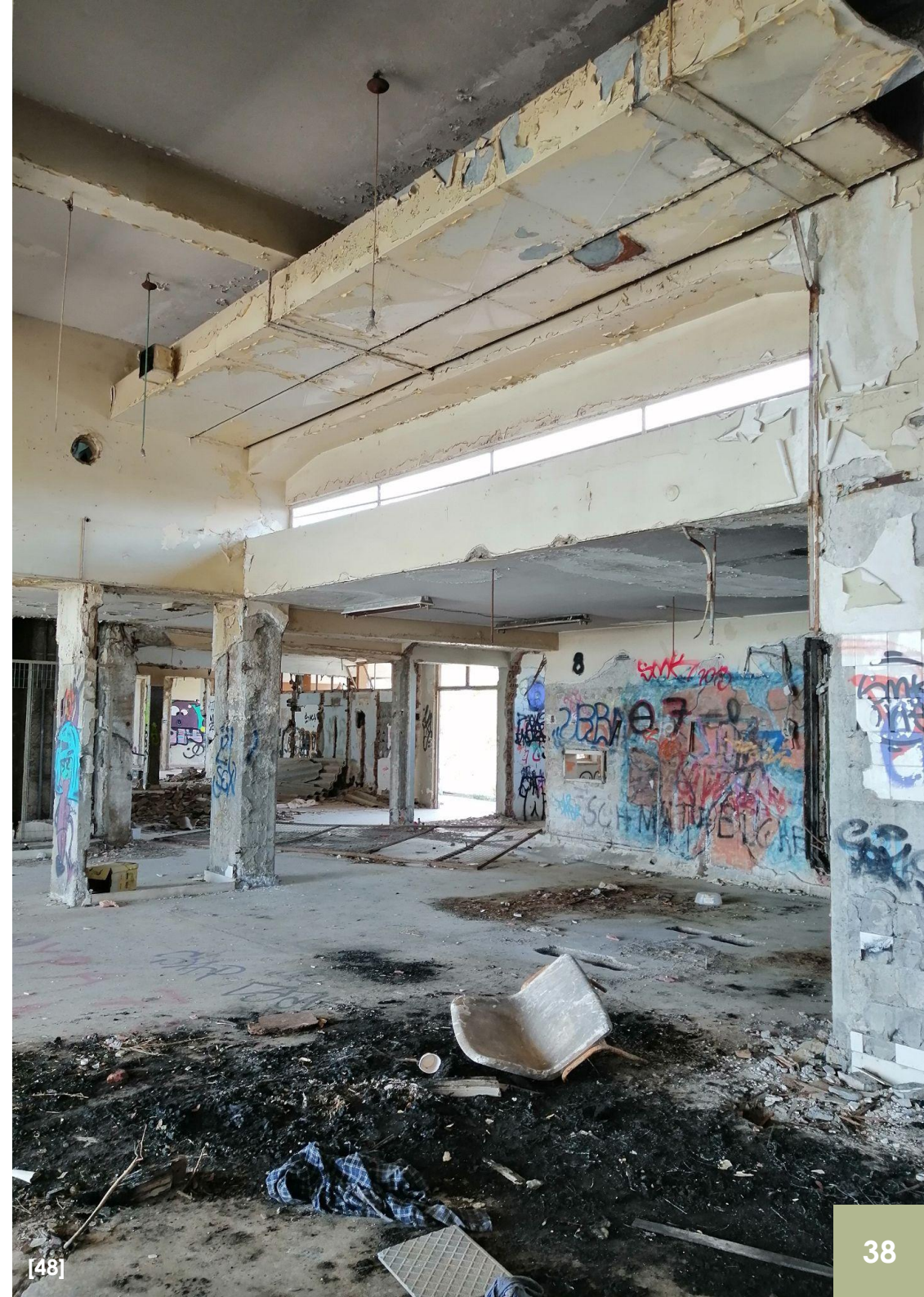
Φωτογραφικό υλικό από την σημερινή κατάσταση,
Ξενία Ναυπλίου

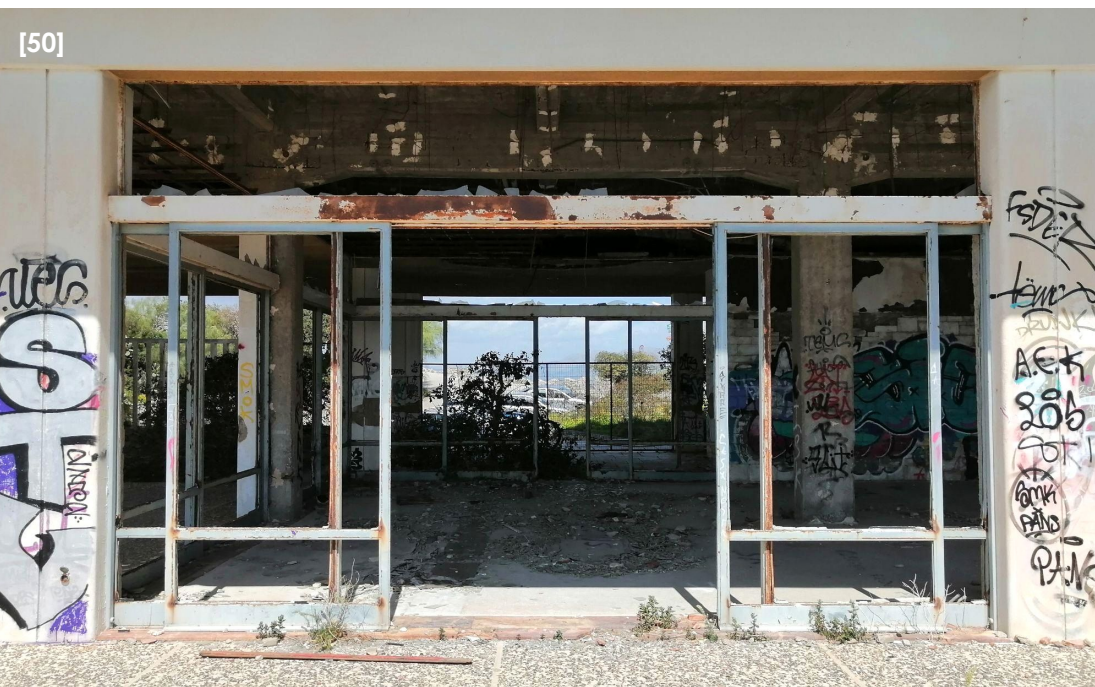

[47]

[48]

[53]

[54]

[55]

4. Κεντρική Ιδέα

Πραγματοποιώντας επιτόπια έρευνα στην Ακροναυπλία, παρατηρούμε ότι το ξενοδοχείο βρίσκεται σε ένα ιδιαίτερα κομβικό σημείο με ανεμπόδιστη θέα, τόσο προς τη θάλασσα, όσο προς την πόλη του Ναυπλίου και το κάστρο. Στέκεται αχέρωχο στην άκρη της βραχώδους χερσονησίδας, ανάμεσα στο βουνό και τη θάλασσα, μία θέση που σε κάθε άλλη περίπτωση, μπορούσε να κατέχει ένας φάρος.

Το ξενοδοχείο BASTION, δανείζεται στοιχεία και γραμμές κατά κύριο λόγο από την ναυτιλία. Το κτίριο παίρνει τη μορφή του μεταφορικού μέσου, μεταμορφώνεται σε ένα πλοίο έτοιμο να ταξιδέψει προς κάθε κατεύθυνση του τόπου, αλλά και του χρόνου. Όποιος επιβιβαστεί σε αυτό παύει να είναι επισκέπτης, αλλά μεταμορφώνεται αμέσως σε ταξιδιώτη, σε έναν εξερευνητή φύσης, ιστορίας και εαυτού. Δίνει την ψευδαίσθηση στον ταξιδιώτη που θα το επισκεφτεί, ότι το ταξίδι του δεν τελειώνει ποτέ, παρά μόνο όταν περάσει το κατώφλι της εξόδου.

Επιρροές

Ο νέος σχεδιασμός αντλεί έμπνευση από το κίνημα του μοντερνισμού, επιλέγοντας δύο χαρακτηριστικά παραδείγματα αρχιτεκτονικής σημασίας της εποχής. Με στόχο την αξιοποίηση του δώματος, μελετήθηκε η "Unite d' Habitation" (1952) του Le Corbusier, απο την οποία δανείζεται το στοιχείο του κοινόχρηστου χώρου του δώματος της. Ιδιαίτερη επίλυση έχρηζε και η ανανέωση των προσόψεων, για την οποία αντλήθηκε το στοιχείο της πρόσοψης από κλωστρά, από την Πολυκατοικία επί της λεωφόρου Κηφισίας 272 (1958) του Νίκου Βαλσαμάκη.

5. BASTION

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

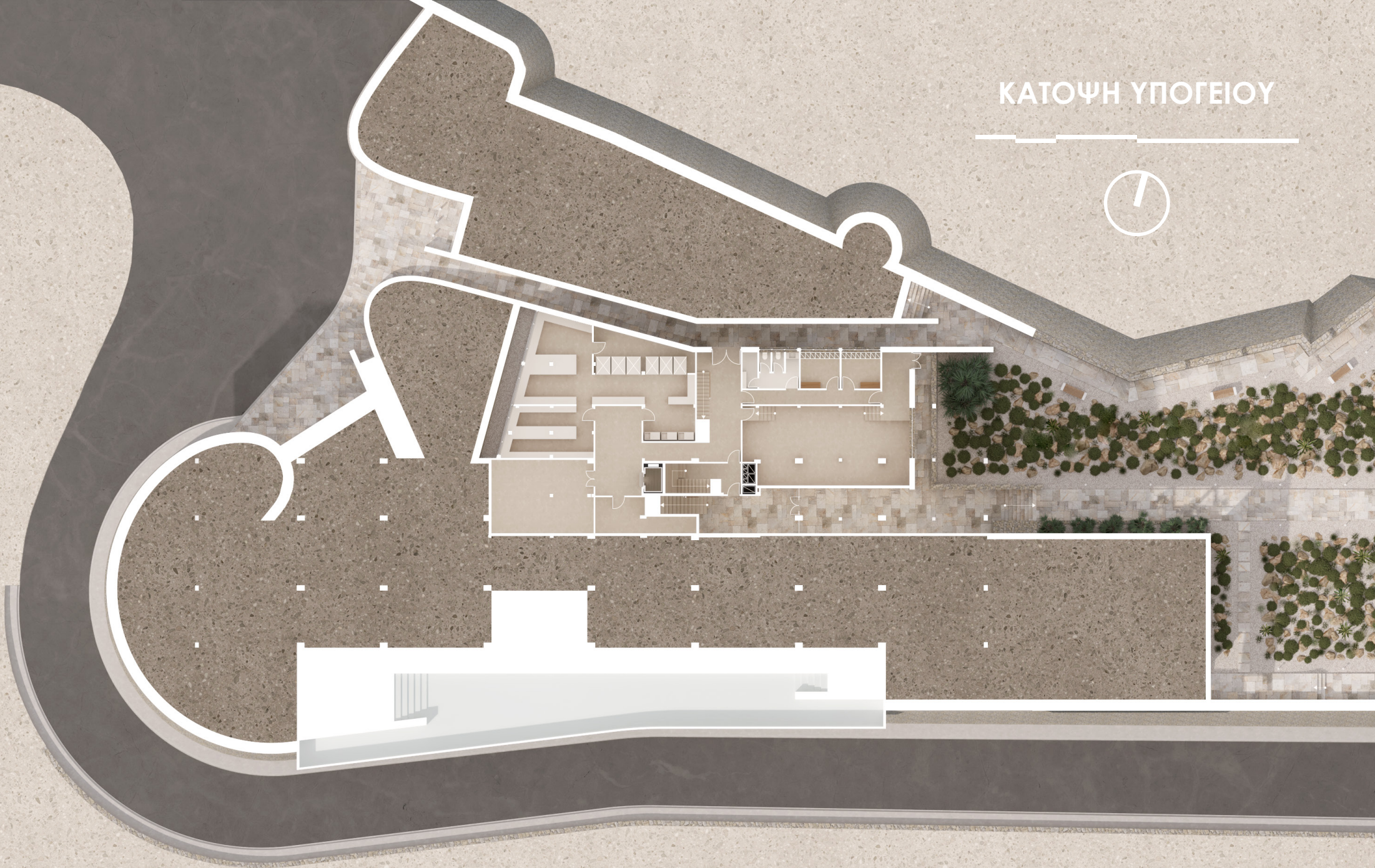

ΚΑΤΟΨΗ ΙΣΟΓΕΙΟΥ

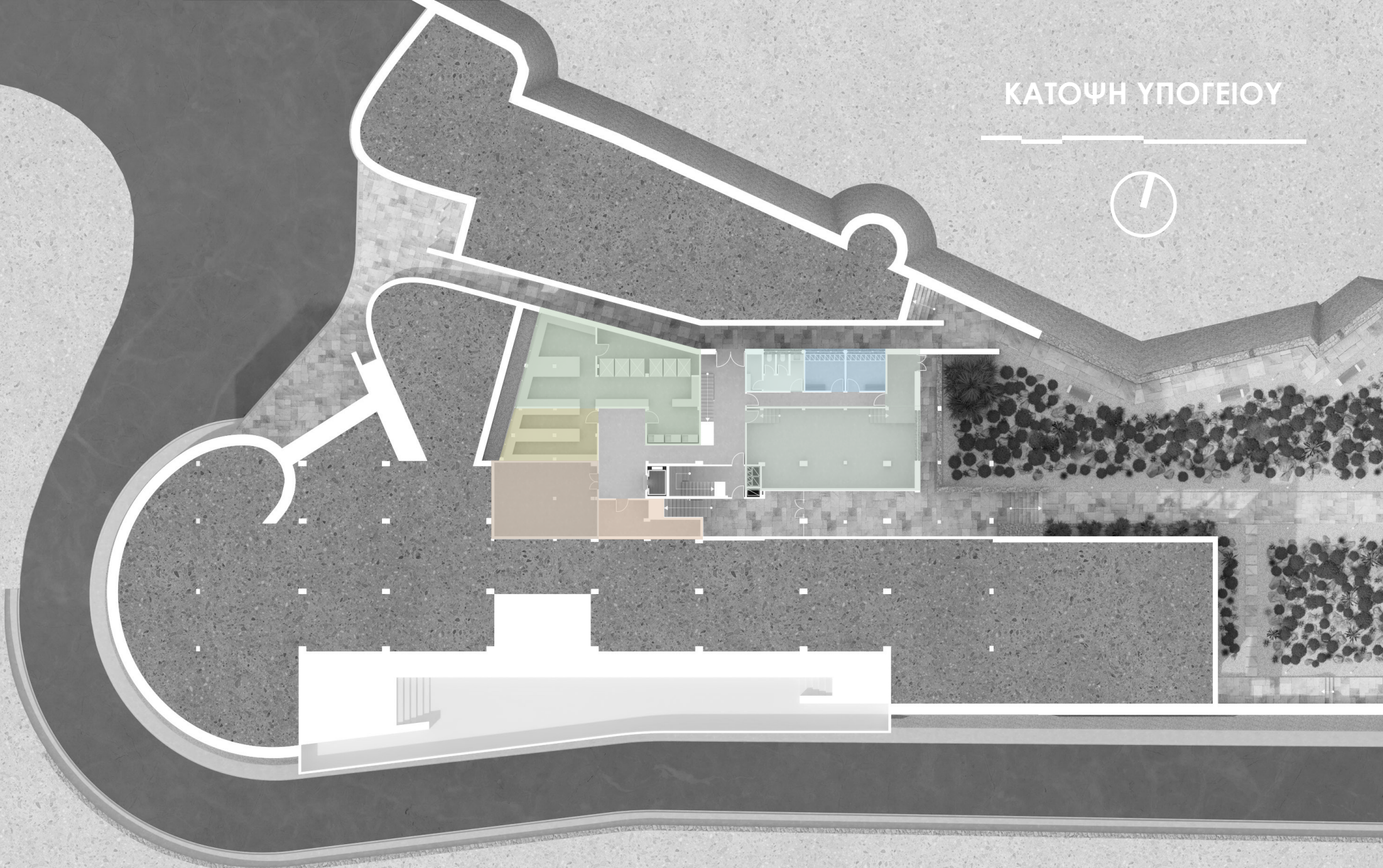
ΥΠΟΔΟΧΗ	ΜΠΟΥΦΕΣ	W/C ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ
ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ	ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟ	W/C ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
ΒΑR	ΜΑΓΕΙΡΕΙΑ	ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

- ΚΑΒΑ
- ΑΠΟΘΗΚΗ
- ΙΜΑΤΙΟΘΗΚΕΣ
- ΠΛΥΣΤΑΡΙΟ
- ΛΕΒΗΤΟΣΤΑΣΙΟ
- W/C ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ
- ΑΠΟΔΥΤΗΡΙΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ 1&2 ΟΡΟΦΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ 1&2 ΟΡΟΦΟΥ

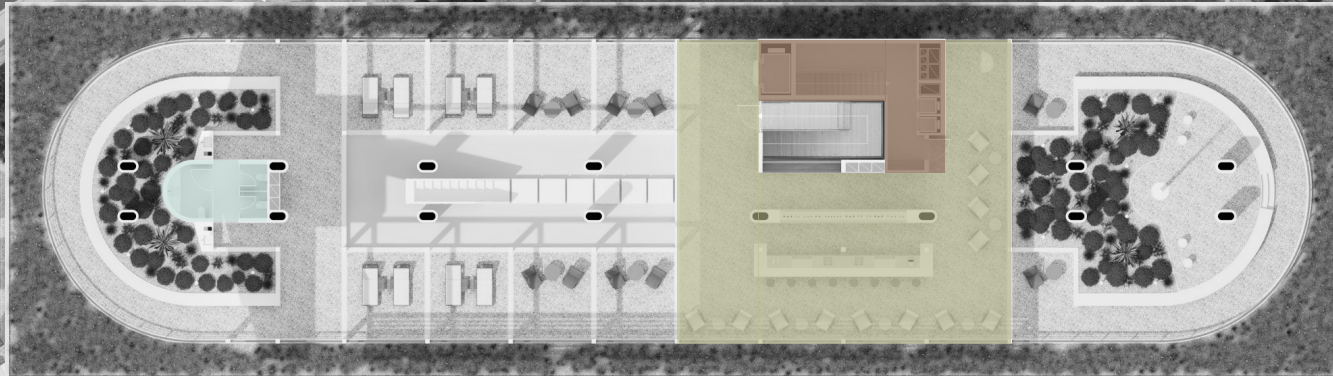
- ΜΟΝΟΚΛΙΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ
- ΔΙΚΛΙΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΜΕ 1 ΔΙΠΛΗ ΚΛΙΝΗ
- ΔΙΚΛΙΝΑ ΔΩΜΑΤΙΑ ΜΕ 2 ΜΟΝΕΣ ΚΛΙΝΕΣ

- ΔΩΜΑΤΙΟ ΑΜΕΑ
- ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΚΑΤΟΨΗ ΔΩΜΑΤΟΣ

ΚΑΤΟΨΗ ΔΩΜΑΤΟΣ

BAR

W/C ΕΠΙΣΚΕΠΤΩΝ

ΚΛΙΜΑΚΟΣΤΑΣΙΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

ΓΕΝΙΚΗ ΚΑΤΟΨΗ

BASTION

ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ

NOTIA OΨH

RENDERS

Υποδοχή

Φθάνοντας στην είσοδο του ξενοδοχείου, περνάμε μέσα από ένα προθάλαμο και μπαίνουμε στο χώρο της reception. Πρόκειται για την καρδιά του κτιρίου, καθώς αποτελεί σταυροδρόμι για όλες τις λειτουργίες του. Η ελεύθερη κάτοψη του παρουσιάζει ρευστότητα και διευκολύνει την κίνηση, ενώ το ύψος του κάνει το συνολικό χώρο του ισόγειου αρκετά ανοιχτό και άνετο προς τους επισκέπτες.

Ο χώρος εμπνέει μια αίσθηση χαλάρωσης και αρμονίας, καθώς χρησιμοποιούνται υλικότητες ξύλου και πετρωμάτων, ουδέτερες αποχρώσεις μπεζ και λευκού και τόνοι πράσινου στην επίπλωση.

Το δάπεδο είναι επενδυμένο με πλάκες τραβερτίτη διαφόρων μεγεθών. Αυτές τοποθετούνται κατακόρυφα σε σχέση με το κτίριο καθοδηγώντας το βλέμμα προς τον χώρο της πισίνας και κατ' επέκταση στην θέα της θάλασσας. Η επιλογή αυτού του υλικού έγινε συνδυαστικά με το ξύλο, καθώς παρουσιάζει παρόμοια γραμμικά χαρακτηριστικά με αυτό.

Αριστερά της εισόδου βρίσκεται το έπιπλο της υποδοχής. Αυτό αποτελείται από ένα οριζόντιο όγκο επενδυμένο με terrazzo, ενώ από πίσω του το όνομα του ξενοδοχείου φοντάρεται στην ξύλινη επένδυση καλωσορίζοντας τον επισκέπτη.

Η προηγούμενη ηλιοπροστασία έχει αφαιρεθεί, επιτρέποντας περισσότερο φως στον χώρο της υποδοχής το οποίο γλιστράει πάνω στην καμπύλη του ξύλινου τοίχου-φόντο. Ταυτόχρονα κάνει εμφανή τη θέα από έξω. Επιπλέον ηλιοπροστασία εξασφαλίζεται από ψηλά φυτά και ρολά.

Δεξιά της εισόδου καδράρεται η θέα της θάλασσας. Στις μεγάλες αποστάσεις μεταξύ των κολονών τοποθετούνται κάσες με συρόμενα πλαίσια, κατασκευασμένα από αλουμίνιο. Έτσι, τα κουφώματα φαίνονται πιο ανάλαφρα από απόσταση και δεν αποσπούν τον παρατηρητή από τη θέα.

Στο μεγάλο επίπεδο που εκτείνεται προς την πισίνα τοποθετούνται γλυπτά μέσα στο νερό. Η θέση τους δεν είναι σταθερή καθώς δίνεται η δυνατότητα αλλαγής τους, δημιουργώντας ένα μικρό μεταβαλλόμενο εκθεσιακό χώρο.

BASTION

Bar

Το πρώην καθιστικό του παλαιού ΞΕΝΙΑ αποτελεί πλέον τον χώρο του Bar. Βρίσκεται αριστερά από την υποδοχή του ξενοδοχείου και συνδέεται άμεσα με τον χώρο της πισίνας. Έτσι, εξυπηρετεί τους επισκέπτες εντός αλλά και εκτός του χώρου υποδοχής. Κεντρικά του χώρου αναπτύσσεται το έπιπλο του μπαρ. Αποτελείται από ένα πυρήνα, ένα κεντρικό κομμάτι που περιλαμβάνει ράφια για ποτά και εντάσσει και μια από τις κολώνες του κτιρίου.

Περιμετρικά από αυτό, με ανάλογο σχήμα δημιουργείται ο πάγκος του και το φωτιστικό. Οι μεγάλες καμπύλες του πάγκου που προκύπτουν, επενδύονται με ξύλο και ολοκληρώνονται με μια περιμετρική επιφάνεια από terrazzo. Πάνω από αυτό, κρεμιέται το μεγάλο περιμετρικό φωτιστικό το οποίο φωτίζει το χώρο του μπαρ από όλες του τις πλευρές και κατά τις βραδινές ώρες, δημιουργώντας ένα σημείο-φάρο του ξενοδοχείου. Κάτω από αυτό συνεχίζεται ένα ράφι για την αποθήκευση ποτηριών. Ξύλινες πολυθρόνες και τραπέζια στραμμένα προς την θέα της θάλασσας, ολοκληρώνουν τον χώρο.

Πισίνα

Η πισίνα είναι μια νέα προσθήκη στο ξενοδοχείο, αναπτύσσεται κατά μήκος του κτιρίου και είναι προσβάσιμη από όλους τους χώρους του ισόγειου. Αποτελεί ένα καινούργιο πόλο έλξης για τους επισκέπτες, καθώς λόγω του υψομέτρου που βρίσκεται μπορεί κάποιος να θαυμάσει την θέα που προσφέρει σε διάφορες ώρες της ημέρας.

Σχεδιαστικά δανείζεται το χαρακτηριστικό πρόβολο της πέργκολας που ξεπροβάλλει από τον τοίχο του φρουρίου. Η μπροστινή της όψη παίρνει ένα ελαφρύ λύγισμα, καθώς ακολουθεί τον ελαφρά καμπύλο τοίχο του φρουρίου.

Η πισίνα διαθέτει 2 επίπεδα, ένα ρηχό για παιδιά και ένα πιο βαθύ για ενήλικες. Το μεγάλο της μήκος επιτρέπει σε κάποιον να κολυμπήσει ελεύθερα και το στηθαίο της φέρνει τον κόσμο πιο κοντά στα όρια της, θαυμάζοντας τη θέα.

Στο γύρω χώρο της πισίνας τοποθετούνται καθίσματα και ξαπλώστρες για την χαλάρωση των επισκεπτών. Επιπρόσθετα υπάρχουν καμπίνες, οι οποίες συνδυάζουν αποδυτήρια και ντουζιέρες.

Εστιάτοριο

Η είσοδος στο εστιατορίου βρίσκεται δεξιά του χώρου υποδοχής και επικοινωνεί με τον χώρο του μπουφέ.

Πέρα από το μικρό χώρο καθιστικού στην είσοδο, χωροθετούνται τα τραπέζια.

Γενικά διακρίνονται 3 είδη διάταξης. Κοντά στις συρόμενες πόρτες, σε ελεύθερη διάταξη, τοποθετούνται κυκλικά τραπέζια με ξύλινες καρέκλες. Δίπλα στις κολώνες του κτιρίου σε συνδυασμό με φυτεμένα διαχωριστικά σε πιο γραμμική διάταξη, έχουμε ορθοκανονικά τραπέζια με μεταλλικές καρέκλες. Και τέλος παράλληλα με τον τοίχο του εστιατορίου, γίνονται εσοχές, όπου εντάσσονται καναπέδες, σε συνδυασμό με μεταλλικές καρέκλες και ορθοκανονικά τραπέζια.

Χάρη στην τοποθέτηση της πισίνας μπροστά από το κτίριο, το βλέμμα του θεατή πλαισιώνεται και δημιουργεί την εντύπωση πως ο ίδιος είναι κοντά στην θάλασσα και γευματίζει δίπλα σε αυτή.

Η θέση της επίπλωσης - τραπεζοκαθίσματα και φυτεμένα διαχωριστικά - δεν είναι σταθερή, καθώς αυτή μπορεί να προσαρμοστεί ανάλογα με την κάθε περίπτωση που φιλοξενεί ή οργανώνει το ξενοδοχείο.

Πέργκολα

Βγαίνοντας στον εξωτερικό χώρο από το εστιατόριο, βρίσκεται ένα από τα πιο γνωστά στοιχεία του παλαιού ΞΕΝΙΑ, η χαρακτηριστική πέργκολα. Αποτελεί συνέχεια του εστιατορίου, καθώς οι επισκέπτες μπορούν απολαύσουν το γεύμα τους κάτω από την σκιά της με συντροφιά μουσικής έχοντας φόντο την θάλασσα και την πόλη του Ναυπλίου.

Η δομή της διατηρείται στην αρχική της μορφή και εντάσσει νέες μορφολογικές προσθήκες όπως κιγκλιδώματα και κλωστρά. Επιλέχθηκε ελαφριά επίπλωση που διαθέτει παρόμοια γραμμικά χαρακτηριστικά με την πέργκολα και μπορεί εξίσου να αναδιαμορφωθεί, ανάλογα των περιστάσεων.

Υπνοδωμάτια

Παλαιότερα οι καμπίνες πλοίων ήταν επενδυμένες με ξύλινες επιφάνειες, με στόχο την μείωση του βάρους αλλά και για λόγους αισθητικής. Αξιοποιώντας αυτό το χαρακτηριστικό, τα υπνοδωμάτια παίρνουν την μορφή ενός ξύλινου κουτιού και τοποθετούνται στο κέλυφος του κτιρίου. Το ξύλο είναι το ενοποιητικό στοιχείο του δωματίου, καθώς αγκαλιάζει με ρευστό τρόπο επιφάνειες του όπως οι τοίχοι και παράλληλα συμπεριλαμβάνει την επίπλωση. Με αυτόν τον τρόπο, δημιουργείται μια αλληλουχία από ξύλινους όγκους, ο καθένας με διαφορετική χρήση. Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά είναι τα διαφορετικά επίπεδα και η ένταξη της καμπύλης με λειτουργικό τρόπο, διαμορφώνοντας το λουτρό.

Εισέρχοντας στο δωμάτιο, ο επισκέπτης βρίσκεται σε ένα μικρό προθάλαμο, ο οποίος στα αριστερά έχει το mini bar και την είσοδο του λουτρού, ενώ στα δεξιά την ντουλάπα. Στη θέση του mini bar υπάρχει και ένα ανοιγόμενο πάσο, το οποίο εξυπηρετεί στην παράδοση φαγητού-ποτού χωρίς άμεση επαφή.

Προχωρώντας προς τα μέσα, ο χώρος ανοίγει και το ύψος του μεγαλώνει. Στον ενιαίο αυτό χώρο τοποθετείται το κρεβάτι με κομοδίνα εκατέρωθεν, γραφείο με θέση καθίσματος και κρυφή τηλεόραση πίσω από συρόμενο πάνελ. Σε αυτό το κουτί, συναντάμε και ένα άνοιγμα, τη μεγάλη συρόμενη τζαμαρία, η οποία συνδέει τον εσωτερικό με τον εξωτερικό χώρο. Το ξυλινο επίπεδο επεκτείνεται και εκτός των ορίων του δωματίου, δημιουργώντας ένα χώρο καθίσματος, με μετακινούμενα μαξιλάρια, απ' όπου κάποιος μπορεί να παρατηρήσει τη φυσική ομορφιά του τοπίου.

Το λουτρό σχεδιαστικά ακολουθεί και αυτό την λογική της συνέχειας, χρησιμοποιώντας ψηφιδωτό σε όλες του τις επιφάνειες, διατηρώντας παράλληλα και ένα από τα στοιχεία του αρχικού ΞΕΝΙΑ. Η καμπύλη λειτουργικά αξιοποιείται ως ντουζιέρα-μπανιέρα και η πρόσβαση σε αυτή γίνεται μέσω ενός ανοίγματος στο λουτρό.

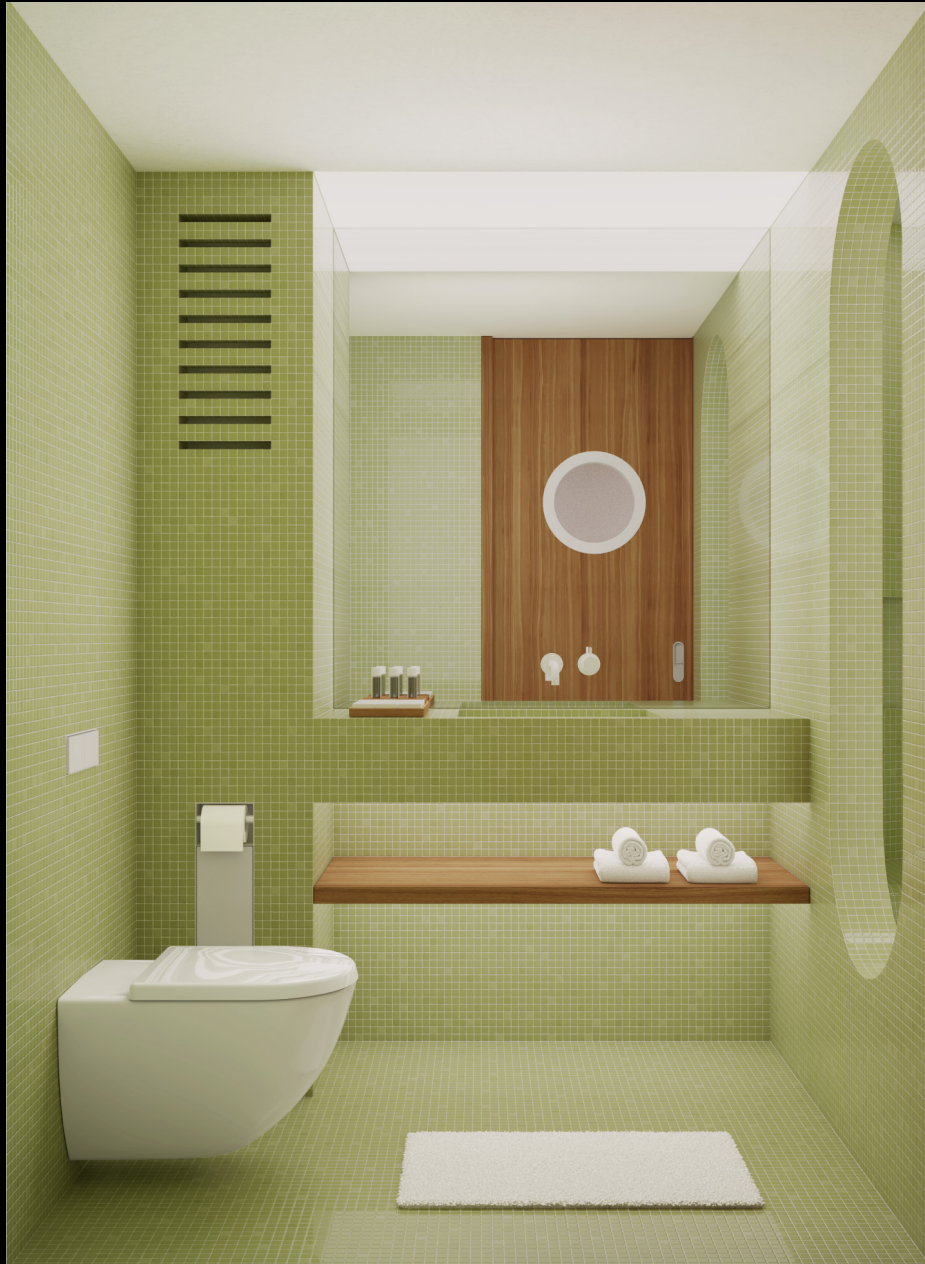

Το Δώμα

Λαμβάνοντας υπόψη την αρχαιολογική και ιστορική σημασία της τοποθεσίας, το κτίριο δεν μπορεί να αναπτυχθεί πάνω σε αυτό για να φιλοξενήσει τις νέες λειτουργίες, οπότε η επέκταση επιλέγεται να γίνει καθ' ύψος, αξιοποιώντας το δώμα.

Το δώμα παίρνει την μορφή καταστρώματος και οργανώνεται αντίστοιχα, έχοντας “πλώρη” και “πρύμνη”, ενώ κεντρικά τοποθετείται πέργκολα και χώρος νερού. Πρόκειται για έναν ενιαίο κοινόχρηστο χώρο που επιτρέπει την ελεύθερη κίνηση. Περιμετρικά τοποθετείται ένα συνεχόμενο παρτέρι με στύπες. Ο θεατής τοποθετείται πιο πίσω, αποτρέποντας τον να δει προς τα κάτω, καθράροντας το βλέμμα του ευθεία προς τη θέα.

Η πέργκολα του ισογείου -ένα προϋπάρχον χαρακτηριστικό του ΞΕΝΙΑ- τοποθετείται ξανά στο δώμα, με τον κάναβο του κτιρίου, δημιουργώντας μια οπτική σύνδεση μεταξύ των δύο. Πρόκειται για μεταλλική κατασκευή, η οποία αποτελείται από τετράγωνης διατομής δοκάρια και κολώνες, για την μείωση του συνολικού βάρους και είναι φινιρισμένη με άσπρο χρώμα. Αυτή δημιουργεί δύο ποιότητες χώρου, έναν κλειστό και ένα διάτρητο. Στον πρώτο στεγάζεται το Bar, ενώ στον δεύτερο βρίσκεται ο χώρος νερού με ξαπλώστρες και καθίσματα γύρω του. Κεντρικά και κατα μήκος του δώματος, ξεπροβάλλουν οι εξαερισμοί από τα λουτρά των υπνοδωματίων, οι οποίοι έχουν σχεδιαστεί ώστε να θυμίζουν φουγάρα πλοίου, αποτελώντας ένα ακόμη ναυτικό στοιχείο στην νέα διαμόρφωση.

Στην πλώρη βρίσκεται η εμβληματική γέφυρα η οποία διαθέτει δύο επίπεδα, στο πρώτο τα W/C και στο δεύτερο ο χώρος παρατήρησης της θέας με κυάλι. Στην πρύμνη βρίσκεται υπερυψωμένο δάπεδο με κατάρτι στο κέντρο του. Επιπλέον, αριστερά και δεξιά από αυτό τοποθετούνται στρογγυλά καθίσματα που παραπέμπουν σε κάβους. Και στους δύο χώρους, εντάσσονται παρτέρια με φυτά όπως λεβάντες, αλόες, κακτοειδής αγαυή και βούξους.

- 3 Roof Garden
Bar
- 2 Guest Rooms
201-228
- 1 Guest Rooms
101-128
- 0 Reception
Bar
Food
Restaurant

Βιβλιογραφία

- [1] https://www.argolikeseidhseis.gr/2022/07/2021_19.html
- [2] <https://buk.gr/el/poli-perioxi/nauplio>
- [3] <https://www.nafpliocastlerun.gr/nauplio-and-historic-palamidi/>
- [4] <https://www.nafplio.gr/odimosmenu/denafplioumenu/naupliomenu.html>
- [5] Βλ. Βασιλείου Α., Μπουντούρης Κ. (2010)
- [6] <https://www.nafplio.gr/odimosmenu/denafplioumenu/naupliomenu.html>
- [7] Βλ. Βασιλείου Α., Μπουντούρης Κ. (2010)
- [8] Βλ. Δραβίλλας Γ.Θ.. (1956: 104-107). «Ναύπλιον». Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια. ΙΗ (2η έκδοση). Φοίνιξ Ε.Π.Ε.
- [9] <https://cityofnafplio.net/el/>
- [10] Πρόκειται για τη δημιουργία μιας επίπεδης, ως επί το πλείστον, επιφάνειας εδάφους από μακροχρόνια εναπόθεση ιζημάτων, τα οποία μεταφέρονται μέσω ποταμών («Glossary of Landform and Geologic Terms»)
- [11] Βλ. Δάρμος Κ. (2014)
- [12] «Εικονική περιήγηση στο Ναύπλιο». Δήμος Ναυπλίου
- [13] <https://www.stemajourneys.com/kairos-nafplio>
- [14] Τασσοπούλου Ελένη (2017). «Η αρχιτεκτονική κληρονομιά του Ναυπλίου, κτίρια περιόδου 1828-1865». Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, σελ. 86-87. <https://issuu.com/elenatassoroulou/docs/combined>
- [15] Βλ. όμοια με 14, σελ. 32-34
- [16] <https://www.nafpliocastlerun.gr/nauplio-and-historic-palamidi/>
- [17] <https://www.discovergreece.com/el/peloponnese/nauplio>
- [18] <https://cityofnafplio.net/el/sights/bourtzi>
- [19] Βλ. 3.1
- [20] <https://cityofnafplio.net/el/discover/sights>

[21] <https://www.fougaro.gr/el>

[22] Books, L.L.C. (2 Απριλίου 2017). Hotels in Greece: Grande Bretagne, Porto Carras, Xenia, Makedonia Palace, Titania, Hilton Athens, President Hotel Athens. General Books L.L.C.

[23] Στο εξής Ε.Ο.Τ.

[24] Τα στοιχεία του πίνακα αντλήθηκαν από: <https://el.wikipedia.org/wiki>

[25] <http://studentmedia.gr/2018/06/22/hotel-xenia-akronauplias/>

[26] https://archive.ph/20130217185449/archive.enet.gr/online/online_text?c=112&id=22376432

[27] https://archive.ph/20130217185449/archive.enet.gr/online/online_text?c=112&id=22376432

[28] <http://timetravel.gr>

[29] <https://cityofnafplio.net/el/sights/acronauplia>

[30] <https://cityofnafplio.net/el/sights/acronauplia>

[31] <https://www.argolisculture.gr/el/lista-mnimeion/akronauplia/>

[32] Καχρίλα Ειρήνη Μαρία (2019). Χωρικά, Μορφολογικά και Οικονομικά Κριτήρια Αξιοποίησης των Ξενοδοχείων Ξενία στην Ελλάδα (Διπλωματική Εργασία).

[33] Γιάννης Αίσωπος (2015). Τοπία Τουρισμού, Ανακατασκευάζοντας την Ελλάδα. Εκδόσεις ΔΟΜΕΣ.

[34] (2012). Μεταπολεμικός Μοντερνισμός, Αρχιτεκτονική, Πολιτική και Τουρισμός στην Ελλάδα, 1950-1965.

[35] Καραπάυλος Κώστας (2022). Ναύπλιο: Η πονεμένη ιστορία του παλαιού Ξενία - Άγνωστες στην τοπική κοινωνία πτυχές. Ανακτήθηκε από: <https://www.anagnostis.org>

Πηγές Εικόνων

- [1] <https://www.nafplio-tour.gr/el/map>
- [2] <https://tripinview.com/el/places/port/56049/greece-peloponnese-argolida>
- [3] https://www.argolikeseidhseis.gr/2018/08/blog-post_206.html
- [4] <https://el.wikipedia.org/wiki>
- [5] <https://www.cityofnafplio.com>
- [6] <https://history.arsakeio.gr/index.php/f-e-kai-1821/183-dionysios-tsokos-o-zografos-pou-anedeixe-tin-epanastasi-didakse-sto-arsakeio>
- [7] <https://www.greeka.com/peloponnese/nafplion/architecture/>
- [8] <https://www.travel.gr/en/experiences-ee/7-reasons-why-nafplio-is-always-a-good-idea/>
- [9] προσωπικό φωτογραφικό υλικό
- [10] <https://el.wikipedia.org/wiki>
- [11] <https://juliaseuropeanadventures.com/2017/12/16/deep-blue-seas-and-scenic-views-a-week-in-the-peloponnese/>
- [12] <https://juliaseuropeanadventures.com/2017/12/16/deep-blue-seas-and-scenic-views-a-week-in-the-peloponnese/>
- [13] προσωπικό φωτογραφικό υλικό
- [14] <https://www.enanews.gr/to-xenia-tis-thasou-afimeno-stin-fthora-tou-chronou/>
- [15] <https://www.doma.archi/index/projects/3enia-palace-nayplio>
- [16] <https://www.doma.archi/index/projects/3enodoxeio-3enia-nayplioy>
- [17] <http://www.gradreview.gr/2018/06/k00318.html>
- [18] https://designsociety.safecontrol.gr/en/post/ksenia-i-istoria-kai-to-design-enos-kainotomou-programmatos_788
- [19] προσωπικό φωτογραφικό υλικό
- [20] <https://www.enandro.gr/oikonomia/3991>
- [21] <https://argolikivivliothiki.gr>
- [22] <https://www.doma.archi/index/projects/3enia-palace-nayplio>
- [23]-[36] <https://www.doma.archi/index/projects/3enodoxeio-3enia-nayplioy>
- [37]-[43] <https://core.ac.uk/download/pdf/132825042.pdf>
- [44]-[56] προσωπικό φωτογραφικό υλικό